శ్రీ

ధార్మికోల్లాసిని

నిర్వచన కావ్యము.

ఇది,

నాదెళ్ల పురుషోత్తమకవి

ప్రణీతము.

చెల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిగారి

ఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

మచిలీపట్టణము.

1917

Copy Right Registered.

వెల అర్ధరూపాయ.

పీ ఠి క.

బృందావనపురవాసియయిన తమ్మన పిచ్చయ్యయను ధార్మికవైశ్యవర్యుఁడు తన యిండ్లును నగలును రొక్కమును సుమారుగ నఱువదివేల రూపాయల యాస్తిని బహువిధధర్మములకు వినియోగపడు నట్లేర్పాటుచేసి యాచంద్రార్కఖ్యాతిని వహించినాఁడు. ఇందుండు దినిగల విల్లంతయు ముందుగఁ జదువువారికి విషయము విశదపడును. విల్లులోని యెగ్జిక్యూటర్సులో లక్ష్మీకాంతయ్యగారిపుడు లేరు. అథర్టీకిగా నేనున్నందున నాకిందు సంబంధము కలిగినది. తక్కిన వివరమంతయును గ్రంథమున విశదీకరింపఁబడియున్నది. అల్లవిల్లులోని తక్కిన యెగ్జిక్యూటర్లు వచ్చి ముందుగ ననుగలసికొన్నవాఁడు విషయము చెప్పుటయేకాక పిచ్చయ్య విల్లుకాపియొకటి నాకిచ్చి యున్నందున నాఁగ్రతియే నేనది సాకల్యముగాఁ జదివితిని. దానినిదగిన పీఠికతోఁ బ్రకటింపఁజేయుమనియు నదిలోకోపకారకమును బహుసుజనతారకమునుగాఁ గలదనియు నాకిందలి ప్రోద మెను. ధర్మకార్యముల వివరములనారసినకొలఁదినవి సత్సంతానము లందెన్నికఁగన్నవగుటచేనట్టి వానిలో మిగులఁబ్రశస్తమయి ఖిలముగానిదగు కృతియొకటి పిచ్చయ్యపేర నుండుట యుక్తమనిపించె. నేనె కవినైనను గ్రంథములనేకములు వ్రాసియున్ననుఆయన్నియు నీశ్వరార్పణ మొనర్చితినే కాని నరకృపులకిచ్చి ధనమార్జించు నలవాటువడఁ బడ్డవాఁడఁగానుగాన ఆపనియింకొక్క యర్హకవీశ్వరునిచేఁజేయించి ధనములోనుండియే మాన సత్కరింపఁ జేయింతమాయని కొంతదినిగాని అట్టిగ్రంథాలు కాఁగానె భాగుగాఁబొగడుము వ్రాయనగు లెక్కనుబడి బృందావనపుర పోషములందు బృందావనపురంధ్రులు వివాహింతు గనియుఁ దత్పుత్రపుత్రికోత్తములు పరమానందమునకు గండగ స్థిరపడుదురనియుఁ గథా గంధముచేసి పిచ్చయ్య ఇంద్రునీడ్చి చంద్రుఁజంపఁగొట్టి సూర్యుంబొక్కించి మన్మథునట్టిగాఁ గలిపెననుచుఁ గథానాయకాధి వర్ణనముం జేయుటెంతు గకాని కాలానుగుణముగు రుచికిఁ దగునట్లు వ్రాయలేమోయనియు నింతకు నేదేనొక కథను పిచ్చయ్యకు వినిపించుచు దీవించునట్లువ్రాసి యనిగను కృతిలక్షణము సామ్యంబు లేమియనియు నేమియుఁ దోఁపక చాలకాలమూరకుంటిని. ఇట్లుండ నాకును తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారికిని గలిగిన స్నేహానుబంధము విషయమంతయు నిట్లుమాఱ్చినదయినది. ఇదియు ముఖ్యకారణము గానే నీ యూపని నిట్లు పూనుకొన్నాఁడను. నా యట్టివాఁడను వ్రాసిన జగుటచే

నిందు స్తోత్ర పాఠములు కాన్పించుటకు వీలునులేదు. ఉండుననియనను రాదు. ఇంక నిందుండునది యంతయుం గేవల యథార్థమె. ఇందెటనేని గుణాభివర్ణనముండు పట్టే దేనింగాంచినేం బొంగడితినని పొరపడక అదట్లుండక తప్పదనికనంబఱచిన ప్రబలశాస్త్రనిదర్శనమును దెలిసినిజమెఱింగి పొగడ్త కాదనియు యథార్థమేయనియు బాగుగా గమనింతురుగాక. ఒక్కొక్కెడ దోషాభివర్ణనముం జేసియున్నగి కన్నపుడైనని దంతయు యథార్థబోధకెయనితోం పనివారుందురా? ఈ కావ్యము నైసర్గికసల్లక్షణ విరాజమానయగు కన్యకవలె శోభిల్లుచున్నదనవలె. పెట్టుకొన్న నగలట్టిలేవు. ఇప్పుడవి యెవరికిని గిట్టవుగదా! ఈపచ్చయ చారిత్రము పురంవరదాసాటుల సత్కథలవలె నొకవారికథగా సయితము వాడంబడవచ్చునని నానమ్మకము. ఇదియిప్పటికిట్లు ప్రత్యేకకథగా వ్రాయటయె తగునని వ్రాసితి. మూడాశ్వాసములుగాం జేయంబడవలసినంత పెద్దపుస్తకమయినను నేనెవరిమెప్పున కోసాటుపడువాండంగాను గాన డాబులు చూపనొల్లక దీనినిస్తకాశ్వాస గ్రంథముగనెయుంచినాండను. సరసులారా! సాగనుంగనిపట్టుండు. ధార్మికులారా! మర్మమారయుండు. ఈగ్రంథము నొక్కొక్కెడ నీదలకు విగ్రహించినను ధనికులకు మాత్రము తగువిలువెంబడి నుచితముగానే యందంజేయుదమని గట్టిపట్టుదలయున్నగి ఇట్టి పూనిక కెంగలగుట్టు ఆలోచించువారికి దృష్టమగును. నాయూశయ భగవన్నాహాయముండెడుం గావుత.

15 - 7 - 17
జగన్నాథపురము.

నాదెళ్ల పురుషోత్తముడు,
గ్రంథకర్త.

[illegible]

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయే నమః.

ధార్మికోల్లాసిని.

కం. శ్రీమహితధర్మనిరతా, సామప్రియసామజారిసాదరభావా
కామహరాకలుషాపహ, నామానగకేశ దక్షిణామూర్తిశివా. 1

మత్తకోకిల.

శ్రీనరాంబుజ సంభవామర శేఖరాది సమర్చితా
పావనామల సత్కథారిపు భంజనాముని సేవితా
తానతీస సుధామృదూక్తులె ధర్మశాస్త్రములాప్తులం
గానఁగా భువిలో నొసంగిన కన్యకా పరమేశ్వరీ. 2

తే.గీ. జగతులకుఁ దల్లిదండ్రులు సకలముగాని।
హృదయ వాసులు నిగమాంత విదిత యశులు
తీరుతీర్చిన పేరులఁ జేజెల్లు।
నెప్పుడిసు పార్వతీ పరమేశులార. 3

సీ. రసికాభిరాములు మీరు పురాణదంపతులరు
మీపాదభక్తిలో నొప్పుఁగన్న
వరకవి నాఁదగ్గ పుణ్యాత్ముఁడనె నేను
తెలుఁగున హిందీని సలుపఁగా కలి
నాటకాలు వ్రాసెను నవ్యప్రబంధము
లల్లినస్నా నాటి పదాలు మాటలు
బాలురు నదినిలో తెలుఁగు బహువిధ
కావ్యములొనర్చు నిపుణుండు పుణ్యను
తే.గీ, బుధవిధేయుని సంచికల్పది పనులును,
మొదలుగాఁగల విరచించి మున్ను మీకు
సమర్పణము చేసితి నిదిమీ యాప్తచరిత,
కుప్పుమీఁ వినుపించెద కనక గుప్పుడు. 4

శా. హిందూదేశము సర్వసంపదలు హాయింబొందు చుండంగని
చందంబేర్పడి వన్నెకెక్కి భువిలో సాదృశ్య మే లేనిదై
యందంబైతగు దక్షిణార్ధమున నీ నాంధ్రాఖ్యనౌ మండలం
బందున్నావసిగల్గిదాటజను లెంతేస్వర్గతుల్యంబుగన్.

సీ. విష్ణురూపిణియగు కృష్ణామహానది
విపులపుణ్యోదయము నెలయునెదను
గౌతమర్షీంద్రుఁడు గంగఁదేనెచ్చోట
సప్తగోదావరీ శాఖలమరు
అటుపినాకినులునింకటువంశధారాను
లెచ్చటఁ బ్రవహించు నెప్పగాను
త్రినగత్రిలింగంబు లనువుగా నెచటికి
ముక్కోణములహస్త లక్క నమరు

తే.గీ. మున్ను మీరలు వెలసినమున్న తింగని,
యున్న పెనుగొండ పురమేడ వన్నెగాంచు
నదియె యీయాంధ్రదేశమిం దనుపమాన,
తీర్థములు క్షేత్రములునెన్నొ తేజరిల్లు.

సీ. రాజరాజనరేంద్ర భోజాని ముఖ్యులు
నలకవిత్రయ మేడ నవతరించె
శ్రీకృష్ణదేవరాయాదిసత్ప్రభువులు
నష్టదిగ్గజము లెందవతరించె
అనవేమరెడ్డి ముఖ్యావనీనాయకు
లల్లశ్రీనాథుఁ డెందవతరించె
పటుప్రసిద్ధులయిన భాస్కరుఁ బోతన్న
యాభీమకవియు నెందవతరించె

తే.గీ. విశ్రుతజ్ఞాని ఘనమాని వేమయోగి,
వేంకటాద్రి యప్పారావు నంకినీఁడు
మున్ను గాంగల దాతలుత్పన్న మయిన,
మహితభాగంబు మనయాంధ్ర మండలంబు.

తే_గీ. కావ్యపంచకమునకు వ్యాఖ్యానకర్త,
యైనకొలచిన పెద్దిభట్లాసు సర్గ
బ్రహ్మయార్యుండు బులుసు పాపయ్య శాస్త్రి,
రాణనొప్పారి రీయాంధ్ర రాష్ట్రమందె. 8

ఆ. రామదాసనామ రాజితగోపాఖ్య, ఘనుఁడునిష్ఠల ప్రకాశయోగి
త్యాగరాజముఖ్యులైనభక్తాగ్రణు,లహిమెలంగిరాంధ్ర రాజ్యముననె.

సీ. ఘనవిశేషామర కావ్యనిర్మాతయై
నట్టిమామిడి వేంకటార్య కవియు
కుమిధనపాల రాజన్నయుం గోడిసెల
రామన్న ముఖభక్త రాజిమఱియు
జచ్చురామేశము పైడాకుఁగోత్పన్న
వేంకనాదులు దాతృ వితతియుంక
రాజకీయోద్యోగి ప్రాజ్ఞుండు నుసమర్థ
రంగయ్య శ్రేష్ఠి పురందరుండు

తే_గీ. మఱియుబహువిధ దేవతా మందిరములు,
బ్రాహ్మణాగార ములుధర్మ భవనములును
గొప్ప చెరువులు బావులు నొప్పఁజేసి,
మెప్పుఁగనునట్టి ధర్మాత్ము లెప్పుడుండ్రు. 10

కం. మునులైనబుధులుధార్మిక, జనులైనమహాత్ములార్యసంతతిలోఁబా
వనులైనప్రాజ్ఞులెన్నఁగ, ఘనులైనరసజ్ఞులిందె కలిగిరికాదే. 11

ఉ. పావనవాహినుల్నిగుల భవ్యములైతగు క్షేత్రతీర్థము
ల్పావిరిగాఁగలట్టిది దివంబునుమించిన మించునన్న బ
ల్మీవినిగాంచినట్టిదిక డిందివిశాలము కల్గినట్టిదీ
ఠావు తెలుంగు భూమియిట ధన్యులుమాన్యుల గఱ్ఱ్యగొప్పరే. 12

సీ. వేదాంతులాయిందు వేలకొలందులు
శాస్త్రజ్ఞులు సహస్ర శతపరిమితి
ఘనపాఠులెన్న లక్షలుజటావల్ల భు
లర్లువేదవిదులు కోట్లకొలఁది

కవిశిఖామణులును గాయకవర్యులు
దైవజ్ఞవరులు వందలుగఁగలరు
చేతిపనుల యందు ఖ్యాతిని గన్నారు
ఘనవైద్యులున్నారు గాదె వేలు

తే-గీ. రాజకీయభాష రాణనందినవారు,
న్యాయవాది ముఖ్య నామవరులు
ఎన్నికైన యెన్నొ విన్నాణముల నేర్పుఁ,
గన్నవారుకోటు లున్నవారు. 13

చ. వరగుణులిట్లసంఖ్యులుగ వర్ణితులైమును పుట్టుచుండిభూ
వరులదయా విశేషమున వాసియుఁగాంచి రటంచుఁజెప్పఁడి
న్నిరవిగనున్న మాన్యములు వృత్తులుకండ్రిక లగ్రహారముల్
స్థిరముగనున్నదీ తెలుఁగు దేశపుఁబొందిక యెల్లకాలముల్. 14

తే-గీ. కాలమునుబట్టి సంఘసంస్కర్తలమని,
వెడలకొందఱు పనిచేసి విసిగికొని
తొంటిదగుతమ మతమునె యంటియుండ్రు,
తేమగలనేల నిప్పట్లు చెప్పరిట్లు? 15

కం. భరియింతురుగురువరులను, జరియింతురు వేదవిహిత సద్ధర్మములన్
స్థిరియింతురుబిరుదములను, మెఱయింతురు నైజకీర్తి మేదినినాంధ్రుల్.

తే-గీ. ఇట్టియాంధ్రాళిమెలఁగెడి పట్టులందుఁ,
బట్టుగలతావులొకకొన్ని పరగుచుండు
నందుఁగృష్ణామహానది యబ్ధిఁజేరఁ,
జేరునైన కొలందిని శ్రేష్ఠమగును. 17

మ. అలదేశంబునకీమకాఁగలది బ్రహ్మాండంబులం దెచ్చటం
గలదంచున్వచియింపరాను తెలియంగైలాస వైకుంఠము
ల్తులలేకావని వానిపీడియటకుం దోతెంచి కీశాచ్యుతు
ల్పలుకంజూచిన నల్లరెండొకటియై గాఁబైపెచ్చు దద్దయ్యేడిక. 18

తే. ఉభయరామేశ్వర క్షేత్రముండు నొకటఁ,
గాకుళాధీశు వాసంబుఁ గలదిఁకొంట
నవ్విక్రృష్ణానదీ తీర మందెయలరుఁ,
గోశపంచక పరిమిత దేశమున్న. 19

ఉ. పాడికిఁ బంటకున్మహిమ పాలికిగోవృష భాగికెల్లెడ
న్వాడుక నొప్పునట్టి ఫల వారములీనెడి వృక్షరాజిచేఁ
గూడినతోట లొప్పుటకుఁ గూర్చునదెట్టిదొ యట్లుగోగిలం
బోడిమిఁ జెందిపావనతఁ బొందుచులోకు లెసంగ [illegible], 20

సీ. కోశత్రయంబునఁ గుదురఁ గృష్ణాతీర
మన్నివిధంబుల సమల తేఁజగి
తృణకాష్ఠ జలసమృద్ధికిఁ బహువృద్ధికి
సస్యఫలాప్తికిఁ జక్కఁగఁదగి
సుగుణసంపదయును సూనృతభాషణ
ములసజ్జనావళి కలిమిమించగి
పొలుపైన కట్టడంబులుజలాశయములుఁ
దోటలుదొడ్లొప్పు సీమనలఁదగి

తే.గీ. ఎట్టులెట్టుల నరసినఁ జుట్టుపట్ల,
సాటిలేనిది యిదెయని చాటుపట్ల
మెప్పుతగునని యొప్పింపఁ జెప్పుపట్ల,
ముద్దుగానుండు నదియొక్క మూలపట్ల. 21

కం. పాళములుగ నక్షత్రపు, గోళములు నెలంగు మేడ కుంగంబులున్
తాళములు మఱియునాలీ, కేళములును గాంచువారి కింగనువట్లౌ ||

ఉ. తక్కినపండ్లచెట్లు ఫలి తమ్ములుకొన్ని సుపుష్పితమ్ములు
న్నెక్కుడుఁ జెక్కులై మిగుల [illegible]
జక్కఁగఁగాను పింపఁగర సజ్జతఖేచర పంక్తికొప్పుచు
న్నిక్కలి మక్కువం దెలుపు మేలిమి [illegible]. 23

మ. నవరత్నంబులు కండెలెన్నులర యన్గాయల్మృదుల్గాఁగనౌ
సవిమైపుట్టుచు భాసిలుంగనుకనే యీదంటులా పోచలై
నవగాంగేయ శలాకలిట్టులలరున్నాఁగాను జేలొప్పెడి
న్వివరింపంగ నటుండుకాపులజగద్విఖ్యాతి యీపంటదే. 24

ఉ. ఊరఁదటాక మొప్పెడిఁ బయోధియనుంగు కుమారినాఁగఁగం
భీరతచే విశాలతను విస్తరనిర్మల వారిపూర్ణతన్
సారస పుష్పరమ్యతని జాంతరజంతు సుఖానుకూలతం
దీరములం బ్రకాశిలుచుఁ దీరిచినట్టుల నొప్పు రేవులన్. 25

ఉ. చక్కనిగిన్నె కొమ్ములు విశాలపుపీపులు మూపురంబులుం
జిక్కనిమేనులుం గలిగి చిత్రపువన్నెల మీఱునెద్దులు
న్మిక్కిలిపాలొసంగుచును మిక్కిలిపావనతం బొసంగుచుం
జొక్కపుదూడలొప్పఁబోలు చుంగదగోవులు దొడ్లమందలన్. 26

చ. మితముగఁ బెంకుటిండ్లలరు మిక్కిలియెత్తు భరంతుకల్గియు
న్నతముగ గచ్చుగోడలుత నాబులుడాబుగ నొప్పుచావిడుల్
జతగవిశాలతం దగువ సారలుఁగొట్టులు వంటయిండులిం
కితరముతో గదుల్పడక టిండ్లునురంజిలుఁ జూడముద్దుగన్. 27

చ అలరెడిఁబూరియిండ్లకన నబ్బురమైన విలాసమొప్పఁగాఁ
జలికినివాన కెండకును జంకిసుమంతయు నొందకుండని
చ్చలునుసుఖం బొసంగుచు వసారలువ్రాలిన నెత్తుతిన్నెలే
కలిగి తదంతరంబులు వికాసముగా విలసిల్ల నెల్లెడన్. 28

ఉ. చాలగలీలగాఁ దనరు సందులగొందుల దొడ్లతోటల
న్వీలుగఁ దాటియాకులను వేసిపసందుగఁగుట్టి సిండ్లుకం
బాలెకనంగ రావునడి పట్టునునుండెడి నిట్టరాడుత
చ్చాలలనేక భేదములఁ జక్కఁగఁ బెక్కులు పిక్కటిల్లెడిన్. 29

తే.గీ. మదురుగోడలు గలదొడ్ల మధ్యనున్న,
కుదురుగలమోక లీనెడిఁ గూరగాయ
లెదురుగానట్టె యర్భకు లేగనైన,
బెదురుపెట్టక పసుబూరఁ బ్రీతిఁదిరుగు. 30

సీ. భగవంతు నెల్లెడ భక్తిఁ గొల్చెడివారుఁ
బరమార్థతత్వంబు నెఱుఁగువారు
ధర్మమార్గప్రవర్తన మొనర్చెడివారు
ననుకూలభూత దయగలవారు
ఘనముగా నుపకార కారకులగువారు
విబుధవిధేయత వెలయువారు
కానిపోని దురాశ లూనకుండెడివారు
సత్పాత్రదానము ల్సలుపువారు
తే.గీ. నగుచు జనులుందు రయ్యూర సుగుణఖనులు,
బలిమిగలవారు నారోగ్య భాగ్యవహులు
నిత్యసంతోష నిలయులు నిరుపమాన,
విభవయుతులును సుందర విగ్రహులును. 31
ఉ. వాసము చేయు చుందురట వైష్ణవభూత్రిదశోత్తము ల్సదా
భాసుర పుండ్రము ల్సిగలుఁ బట్టెగలంచుల పంచెకట్లునే
భాసుగ శోభిలంగ హరి భక్తికి రక్తికి యుక్తి ముక్తికి
న్వాసికి నెక్కు భూవసతి పాండితిసార్థక తల్ప్రకాశిలన్. 32
చ. వరగుణులంచుఁ జెప్పనగు వైశ్యులు కాపుర మున్నవారటం
బరగెడి వర్తకం బొకట బాగుగ సాఁగఁగఁ గష్టకత్వము
న్విరివిగఁ గల్గి గోగణము విత్తము ధాన్యము వృద్ధిఁ జెందఁగాఁ
గరమనురక్తి నెల్లరు సగౌరవదృష్టిఁ గనంగ నొప్పఁగన్. 33
ఉ. కాపులు సార్థకాఖ్యఁగల కాలము గోగణ రక్షణంబు నిం
కేపును జెంది సంపద వహింపఁగఁ జేయఁగ సస్యరక్షణం
బోపికఁ జేయుచుండి వినయోక్తులె యెల్లెడఁ బల్కుచుండి మ
న్నాపక పెద్దలం గొలుచు ధర్మ మొనర్తురు నిర్మలాత్ములై. 34
ఉ. అందఱిసుందరీ మణుల హర్షిశలన్ని జనాథ పాదము
ల్డెందములందు మెచ్చికొని కీడులు శోకులు లేక సమ్మదిం
జెందిపతివ్రతాత్వమున జెన్నువహించుట ముగ్గగుమ్మలుం
చందఱుఁ బల్కఁగా నయిన యందము నుందవగి యుందురెప్పుడున్. 35

కం. ఆడుదురఁట బాలకులటఁ, బాడుదురఁట భక్తినీతి పదపద్యంబుల్
వీడుదురఁట దుశ్చేష్టలు, గూడుదురఁట సుజనవరుల కూటములందున్.

మ. ఇట్టులవన్నియఁ గన్నయూర మహితాహీనప్రభావుండుదు
ర్ఘటకార్యాచరణప్రవీణుఁడు మహాగంభీరుఁడు స్థిరుఁడుం
బటువిఖ్యాతిని గన్న ధార్మికుఁడు జంభారాతి భోగుండు గో
మటులన్మేటిగఁ దమ్మనాహ్వయ సుధీమాన్యుండు మున్నేర్పడన్.

మాలినీవృత్తము.

తమ్మనయొక్కఁడె ధన్యుఁడగున్నత తమ్మనఁజెల్లెడి పల్కెఁజెని
తమ్మననెల్ల రెఱింగిరి తచ్చరి తమ్మనయమ్మన యమ్మనఁబూ
తమ్మననాతని వర్తనచెల్లుహి తమ్మనకుందురె యాతనిచే
తమ్మనఘమ్ము ప్రహర్షదయాభరి తమ్మనఁగావిలసిల్లుసదా. 38

ఉ. ఈతఁడుఖ్యాతిమంతుఁడయి యిట్లలరారఁగ దీయవంశజుం
జాతులనన్యులెన్నువరు సన్నినఁదమ్మన వారునాఁగ వా
రీతనివారలై రిటుల నెన్నియుపౌరుష నామముల్తగు
న్ఖ్యాతలమందుఁ దద్విధముఁ బొందినతమ్మన వారినెన్నఁగన్. 39

కం. పౌలస్త్యగోత్రయుతులై, చాలఁగ ధర్మార్థములను సలుపుచునిత్య
శ్రీలననేక కుటుంబము, లోలిన్శాఖోపశాఖ లొందుచు నగుచున్. 40

కం. భువినిట్టుల వర్ధిల్లుచు, భవుఁదాలిచి పూజసేయు పరిపాటినిదా
మివటూరి వారి శిష్యులు, గవిరాజిల్లుచు నటుండి కాలముఁగడపన్.

ఉ. తమ్మనవంశసంభవుఁడు దాతలతాతగు సుబ్బిసెట్టిచి
త్తమ్మునదేవభక్తియును ధర్మపురక్తియుఁ బిక్కటిల్లఁగాఁ
దమ్ములునన్నలుం దనదు ధాటికిదీటుగఁ బాటొనర్పనీ
తమ్ముగ ధర్మకార్యములు తద్దయుఁజేసెను ఖ్యాతికాముఁడై. 42

కం. కంచాకోటూరనుని, ర్మించిరివిష్ణ్వాలయమున మేలగుభాగం
బుచితముగ నూరనుద్రవ్వించి రిపెనుబావిచెరువు నెంతయుఁబ్రీతిన్.

చ. చెఱువున కెన్నొ కోణములు చేసిరి కావలెనంచు జంతువుల్
పరువిడి దప్పిఁ దీర్చికొన వచ్చియటొండొరు వుల్కనంబడన్
దొరకిన యల్పజంతువుల దుష్టమృగంబులు హింసచేయుటల్
జరుగమిఁ గోరి బెబ్బులుల భాగములన్నదిఁ గూర్చిరొంటనాన్. 44

ఆ. అల్లసుబ్బిసెట్టి కాత్మజుండగు వేంక, టాచలంబు సోదరాళిఁ గూడి
తండ్రులేర్పఱచిన తత్తటాకాదుల, రహిని మెఱుఁగు వెట్టి రాణఁ జెందె.

ఉ. పేరను వేంకటాచలము పెంపువహించిన ధైర్యసంపదం
దీరిన కాంచనాచలము దివ్యగుణాళి లసన్మణిప్రభా
పారతరోహణాచలము భాసురకీర్తి విశేషసంపదన్.
గేరెడిఁ గాహిమాచలము నిత్యవినిర్మల భక్తియుక్తుఁడై. 46

కం. ఆతఁడు గాంచెసుపుత్త్రుల, నాతతమహిమాఢ్యులైనయాఱ్వురసంతోఁ
ప్రీతిని జెనుపఁగ వారలు, నాతరబడి ధార్మికులయి యలరిరి వసుధన్.

సీ. పెద్దబ్రహ్మన్నయా నిద్దపు భక్తుండు
పెద్దబ్రహ్మకు నెన్న బుద్ధిపటిమ
చిన్నబ్రహ్మన్నయా వన్నె వాసిగలాఁడు
చిన్నబ్రహ్మకు నౌను జెన్ను నెన్న
మహితరామబ్రహ్మ మహితకార్యధ్వంసి
విహితాప్తజనబుధసహితుఁడగును
పరగు లక్ష్మికాంత మెఱుఁగుఁజిన్నయగుఱి
మెఱుఁగెక్కుడగు లేదు తెలుగనఁడగు

తే-గీ. అల్లవీరేశ లింగాఖ్యుఁ డెల్లరకును,
సల్లలిత గతిహిత పడుచల్లనతఁడు
వేంకనాహ్వయుఁడగు నిష్కళంకతఁగను,
శంకరాంఘ్రిసుమౌళి నిశ్శంకుఁడోలి. 48

తే-గీ. మొదటిముగ్గురు బిడ్డల ముద్దెఱుఁగరు,
నడిమియిఱుగురు నిఱువురు నందనులను
వేఱువేఱుఁ గన్నారు వైశ్యయూతఁ,
శోకఁదెబహుపుత్త్రి జనకుఁడైటు మొప్పనయ్యె. 49

కం. తనపేరునురామాఖ్యుఁడు,దనయులకిడె నాల్గవతఁడు దగునైదవయా
తనికిని సుబ్బారావును, జినలక్ష్మికాంతమునఁ జెలఁగిరితనయుల్.

ఉ. వారలలోని వెంకనయ వారితసత్త్వగుణాఢ్యుఁడై సదా
చారముగల్గియన్నలకు జంకుచునింటఁ బొలానఁ గార్యము
ల్తీరిక లేకయుండఁగడఁ దేర్చుచుమిక్కిలి కష్టజీవియై
యోరుపునేరుపుందనరి యొప్పునమాయకుఁడై ప్రకాశిలెన్. 51

తే.గీ. అతఁడువరియించె గంటసాలాన్వవాయ,
ముందుఁబుట్టిన భద్రమ్మ నాపెపతికి
జంటయైనిర్వహించెఁ దానింటిపనులు,
పసులనిసుగుల రక్షణ పనులుగూడ. (ములో

కం. అలసతియందాఱ్వురఁదన,యులఁగాంచెంగొమరుసామికొప్పామొగ
విలసిల్లుఋతువులోనా, వెలసిరిభూస్థలిని వారు విశ్రుతులగుచున్. 53

కం. మునుముందుగఁబ్రభవించిన, తనయుఁడుపిచ్చయ్యపరమ ధార్మికుఁ
డనఁగా, ననుజన్ములఁదనయులగతిఁ,గనివర్ధిలఁజేసెనిదిజగద్విదితంబౌ.

కం. ఒగినారయరెండవసుతుఁ, డగునిత్యోత్సాహివేంకటాచలమనఁగాఁ
దగునతఁడుపెదతండ్రికి,జగతిని గర్మములుసేయ జతపఱుపఁబడెన్.

కం. పదపడిమూఁడవపుత్త్రుఁడు,విదితయశోధనుఁడుధర్మవేదిమహితుఁడు
న్నదయుఁడునరసింహాఖ్యుఁడు,కుదిరికగలధీయుతుండుగోవిదుఁడునగున్

కం. మీఁదన్నాలవకొమరుఁడు, వేదాంతార్థజ్ఞుఁడగును వివరింపఁగసా
మోదుఁడుగోపాలాహ్వయుఁ,డాదరముగముచ్చటించునందఱితోడన్

కం. ఏనవసూనుండరయన,
హీనోదారుండురామకృష్ణాహ్వయుఁడీ
శానాంఘ్రికమలభృంగము,
నానందమయుండు నిర్మలాత్ముఁడు గుణియున్.

కం. కడపటియాఱవసుతుఁడే, ర్పడజ్ఞానమయుండు వీరభద్రాభిఖ్యుం
డడఁకువయోరుపుఁదీరుపు, గడనన్నెరుపువినీతిగలధన్యుఁడునౌ. 59

కం. ఇఁకనెన్నఁగనొకపుత్త్రిక, వికసత్కమలాయతాక్షి వేంకటసుబ్బాం
బికపరదేశార్యుపసతి, సుకరామోదకరసుగుణశోభితకలిగెన్. 60

ఉ. ఇట్టుల బిడ్డ పేరుపడి యేపునవర్ధిలు చుండునట్టియా
పట్టునఁ బూర్వజన్మకృత భాగ్యవశంబున దారి యేర్పడం
బుట్టెసుబుద్ధి వెంకనకుఁ బొందుగఁ జేరువ నున్న బందర
న్పట్టణమందుఁ జేరనిటఁ బత్నికిఁ బుట్టిన యిల్లునుంట చేన్. 61

ఉ. బందరనందురప్పజన భాషసముద్రపు రేవుపట్టణం
బిందొకయప్డు మ్లేచ్ఛజను లేలికలై యలపేరుపెట్టిరం
చంద తెలుంగన య్యెడి మహా మహిమాంచితమిద్ద టంచునిం
కొందఱొ ప్రాజ్ఞవర్యులు రచించిన గ్రంథములోలిఁ దెల్పెడిన్. 62

మ. ధరణీశుల్పటుగర్వమేరుపడ సద్ధర్మంబులన్మానిదు
ష్కరులై యుండఁగ జామదగ్ని ముని సీకన్వారిఁ బోకార్చియా
ధరణింగశ్యపమౌని వర్యునకుఁ దా దానంబుఁ గావించిన
త్వరుఁడై యంబుధి వేడికై కొనియె నూత్నక్ష్మాతలం బిద్దటే. 63

ఆ. తపసిపూడినాఁగఁ దనరారుపట్టున, భార్గవుండు తాఁ దపంబొనర్చె
నెలయఁ జేయనైన బృందావనంబిది, బందరువకుఁ బ్రకృతిపదమిదంట.

చ. ఇటులొకపూర్వగాథతగు నేయదియెట్టుల నున్న నెంతయో
పటిమముఁ జెంది పూర్వమున భాసిలినట్టుల గుట్టుగొప్పెడిం
గటకట కొన్ని తావులన గారములున్న గరుల్కనుంగొనం
బొటబొట కంటనీరొలుకుఁ బూర్వవిలాసము పెచ్చరించుటన్. 65

తే.గీ. ఉండుబందరు కోటను నొక్కభాగ,
మేమియును లేదు వివరింపనామ శేష
మప్పుడుండు నగడ్త యొండిప్పు డొప్పి,
లోఁతున నెతొంటి రాణింపు లోఁతుఁ దెల్పు. 66

తే.గీ. అయిననటనిటఁ బ్రాయిండు లమరువీధు,
లుండుఁ జేరువ గిలకల దిండితనరు
నావలొప్పారు రేవుండు నడచుచుండు,
దినదినంబును నెగుమతి దిగుమతులట. 67

ఉ. చేరువఁ బట్టణంబుతగుఁ జెన్నలరారెడి పెద్దవీధుల
న్సారస పుష్పశోభిత విశాలతటాకము లన్నరోత్తమా

గారవిమాన గోపురని కాయములంబు రసాధశోభల
న్వారకరాజధర్మపరి పాలకులొప్పెడి హర్మ్యపంక్తులన్. 68

ఆ. విజయవాడనుండి వెడలించితేఁ బడ్డ, కృష్ణకాల్వనాగు లేఱునంగఁ
బహుచుజీవనంబు లిడుచుండుఁ బౌరుల, కెల్లరకునుమిగులఁగొల్లగాను.

ఆ. బీజవాడకిటకు బిరబిరఁ జనరాను, ధూమశకటమొప్పఁదోయఁదకిని
బర్వములనువచ్చుబహుతైర్థికాళికిఁ, జాలమేలుఁగూర్పఁజాలునదియె.

మ. కలవెన్నో పురము ల్మహామహితము ల్కల్యాణ భూయిష్ఠము
ల్పలువన్నెల్బహుభంగులంగలవి యీప్రాముఖ్యమొందెట్టివా
రలకుంగానఁగరాని దద్దిదనఁగా రాబర్ట్సన్ పేటనాఁ
బొలుచుంజొకపుఁజోటొకండునడుమ న్మద్దైనకోనేటితోన్.

సీ. వేనవేల్గజముల విస్తీర్ణమొప్పెడి
నడిచోటఁ బనులెన్నొ నడచుచుండు
చుట్టుముందొకబారు కొట్టులొప్పారును
వర్తించుబహువిధ వర్తకమట
వానివెన్కనుమంచి వైశాల్యముననొప్పు
వీధిలోనిటునటు వెలయుఁగొట్టు
లందును వాణిజ్యమందంబు గాసాఁగుఁ
దరగతి కొకతట్టు పరగునట్టు

తే.గీ. మఱియు నడిబార్లు వ్యాపించు మార్గములకు,
రెండువైపులనంగడు ల్మెండుగఁ దగు
దూరదేశాగతాచ్ఛ విస్తారవస్తు
సంతతులటుండుఁ గననెంతొ సంతసమగు. 72

సీ. నీటుగానొప్పుకోనేటిని ఱాలతో
ముద్దుగాఁ గట్టిపై హద్దు నరును
నినుపకంబంబులు నినుపగొలుసుఁ గూర్చి
తగునాసనములులో తట్టుననిడి
నలువైపు దారుల నిలువులరాతిబా
టలుతటాకమునశోభిల నొనర్చి

అట్టిబాటలకూట మదినట్ట నడుమహాట
నటశిలా స్తంభంబు నమరఁజేసి

తే-గీ. రాణమీఱఁగ మేటిని శ్రేణులొనరఁ,
గట్టిబహుశోభ లందుఁ గన్పట్టునట్టు
చూపుచుందురు పురపరి శుద్ధతపని,
చూచువారును బురమును గాచువారు. 73

తే-గీ. అలరుబహుశోభ రామలింగాల యంబు,
రంగనాయకు నినివాస రాజముమఱి
భావనారాయణస్వామి భవనమునట
మీరుభయులును వసియించు మేటిగృహము. 74

కం. పలుమాఱూచతురస్థలిఁ,
బలు తెలుఁగులసభలుగూడి బహువిధమతశో
భలఁదెల్పు చరిత లన్విబు,
ధులుసెప్పుచుఁగంద్రుమెప్పుతులయొందొప్పన్ ?

సీ. ధరణీసురి ప్రభువరులు కాన్రేగుల
వారిమేడయునింట్లు వరలునొకట
శ్రీమంతుబిరుదుచేఁ జెన్నొందు నేర్లగ
డ్డాన్వయుల భవంతు లలరుఁజాల
కవిరాజాబొమ్మ దేవరవారిసౌ
ధంబొప్పుఁ దగుజమీన్దార్ల వింక
ఆనవాబుల దేవిడీ నిలయములందుఁ
బడని మేడలు మెండు పరగుచుండు

తే-గీ. బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుల విమఱి వైశ్యవరుల,
వంఘిశ్రిజవరేణ్యులవి మేడ లంచితములు
ఓలిఁబురసౌధ మునుసాట కాల యములు,
సాహుకారుల సత్రము ల్చాలఁగలవు. 76

సీ. మున్ను నోబిల్డార మొదలిడ్డ సర్వక
లాశాలశోభిల్లు లాలితముగ

ముంగమూర్నరసింహ ముఖ్యపాలితమయి
భాసిల్లు హైందవ పాఠశాల
ఆంధ్రజాతీయ కలాగార కర్మాల
యంబు గొప్పెడిని నాణెంబుగాను
తగుఁగ్రైస్తవుల యుపాధ్యాయ శిక్షాపాఠ
శాలమున్నార్క్‌చే స్థాపితమయి
తే-గీ. వానిశాఖలునేక వేఱు పూనికగల,
బాలకుల పాఠశాలలుఁ జాలఁగలవు
బాలికా పాఠశాలలుం బరగునట్లు,
రాత్రిబడులును సాఁగు నిరంతరముగ. 77
ఆ. రాజధానిపురిగ రాజిల్లు నదిగాన, మండలాధికారి మహితసభయు
సర్వధర్మవిధి విచారణకర్తల, న్యాయసభలు నెన్ని యోయలరెడి. 78
సీ. ఆపౌండరీకాంత మన్ని యాగంబులు,
చేయించు వారును జేసినారు
గణితలక్షణముఖ్య ఘనశాస్త్రములనెల్లఁ
జదివించువారలుఁ జదివినారు
వివిధావధానము ల్వివిధకవిత్వము
ల్నేర్పించువారును నేర్చినారు
జంత్రగాత్రంబుల సౌకర్యయుతముగాఁ
బాటనేర్పెడివారు పాడినారు
తే-గీ. రాజకీయభాష రాణనాటకముల,
నీటుఁగన్న పటిమ నిరుపమాన
మైనగారడీయుఁ బైనటూలెత్తుట,
గొలుసుఁద్రెంచుటలనుగుశలులుంద్రు. 79
క. అదియేమిచోద్యమో, య్యాదిఘనమగువిద్యయనుచునభిమతిఁగనున
య్యాదిమొదలిడి నేరిచికొని, విదితులు తామగుచునుంద్రు వివరింపనిట్టు,
సీ. పలు తెఱంగుల నేత బహువిధములఁ జేత
యూరఁ జేరువ యూర్ల మీఱుచున్కి

పలుపసందులనొప్పు బలెసోయిలును మెప్పఁ
గలకలంకారియిం దలరుచున్కి-
పలుయంత్రములబల్మిఁ బటుకర్మములకల్మి
యందందుఁ గ్రమవృద్ధి నందుచున్కి-
పలుమాదిరులచేతి పనులొప్పసగుభూతి
యెల్లప్డుకొల్లగా నెసఁగుచున్కి-
తే-గీ. ఆదికాలంబునుండి ఖండాంతరముల,
దూరరాష్ట్రంబులందు విస్తారయశముఁ
గన్నవారల తోవర్తక మ్మొనర్చు,
చుండుపరిపాటిమాపేటి కుండుమొదలు. 81

కం. పొగయోడలుఁ బొగబండ్లిం,
బగుదేశపు శకటపంక్తి యనువైయుంటన్
దిగుమతు లెగుమతు లొప్పెడిఁ,
బగలు రేయనక యెప్డు బహురమ్యములై. 82
సీ. వేదశాస్త్రములభూ విభులవిద్యనుగూడ
నారితేరియుఁ దెల్వి నతిశయించి
న్యాయవాదిత్వము రాజకీయోద్యోగ
మును ఘనపాండిత్య ములుఁ గలిగియు
అగ్రహారంబుల ననువైన భూముల
నరుమానములువచ్చు వసతికలిగి
వడ్డివర్తకమును పరయాజనంబును
పాధ్యాయతయు వైద్య పత్రికాగ్ర
తే-గీ. పత్యములవృత్తు లొప్పారి ప్రబలులైన,
వైదికులును నియోగులు వైష్ణవులును
మూడుతెలుఁగుల వ్యాపార్లు గూడమఱియు,
లింగధారులు విఘనసు ల్చెలఁగుచుంద్రు. 83
సీ. దేవభాష యొకింత దేశభాష మఱింత
దేశాధిపతిభాష తివిరికొంత

నేరిచి లెక్కలోఁ దీరుపుఁ జెందియు
శమమును దమమును జాలఁ గలిగి
వస్త్రవాణిజ్యంబు వరధాన్యవర్తకం
బుప్పుబీయమునంపు చుండుపనియు
కలపయు నాపకాల్కడలి సున్నముఁ గాచ
వస్త్వాదులిటకు రాఁ బట్టుపనియు
తే.గీ. సమరఁ గావాని క్రయవిక్రయములు సేత,
వడ్డిరాఁబడి పొలముల వచ్చుబడియుఁ
బ్రబలి దేవావనీసురభక్తి కలిగి,
వైశ్యులొప్పుదు రనుపమవైభవముల. 84
సీ. రాజభాషాపరిశ్రమ చేసి బహుపరీ
క్షలఁ దేఱి యుద్యోగములు గడంచి
చాలరంగులపను ల్సరసంబుగాఁ జేసి
దూరదేశములనుం బేరి కెక్కి
బహువిధవాణిజ్య ఫలమునుం బొందుచు
స్థిరజీవనంబులం బరగుచుండి
పలు తెఱంగులచేతి పనులొనర్చుచు వాని
లాభంబులును గీర్తి శోభయుఁ గని
తే.గీ. వెలయుచున్నారు పురినాది వెలమవారు,
కాపురంబుండి యున్నారు కాపువారు
మఱియు నితర చతుర్థులు మహితగుణులు,
సత్యసంధులు సాధువు ల్సౌఖ్యావహులు. 85
సీ. సింధుప్రయాణము ల్సేసి గడించుట
నోడలు న్మేడలు నొప్పుచుంద్రు
బహువిధాభరణము ల్మహితము ల్నిర్మింప
ఖ్యాతిని భూతిని గాంచుచుంద్రు
వివిధాంబరములు కావించు విన్నాణము
నేరుపుం దీరుపే మీఱుచుంద్రు

చిత్రపటములు రచించునై పుణ్యము
వన్నె చిన్నెలఁ గూర్ప వరలుచుండ్రు
తే-గీ. నవ్యవిభవము లొనగూడు నావికులును,
ఘనతఁ జెందిన యలస్వర్ణకారకులును
వరశివారాధనపరులు వస్త్రకరులు,
రమ్యగాత్రంబు లొప్పువిగ్రహకరులును. 86
సీ. సయ్యదు ల్మొగలులు చాలగా షేఖ్పఠా
నులు నాఁగ నాల్గుతెగల తురకలు
సున్నీ ల్షియాలన నెన్నికొ మతముల
నెగడుచుఁ దమనమాజ్ను యతివిడక
నియమిత దినములఁ నయమార్గములఁగూడి
యాఖురాన్పఠనంబు నాచరించి
మొహరమే తెలుఁగా విహిత ధర్మంబున
బహుశోభ నెరవేర్పఁ బడనొసఁగి
తే-గీ. బలుమొఖాసాల నృపదత్తభరణములను,
వర్తకంబుల నుద్యోగ వైభవములఁ
జేతిపనులను సముచిత ఖ్యాతిఁ గనుచు,
హమ్మదీయులు గలరీ పురమ్మునందు. 87
ఉ. బాలురు బాలికామణులు బాగుగవిద్య గడించు నట్లుగాఁ
జాలపరిశ్రమంబుఁ గొని చక్కఁగ నేర్పుచు నైజసన్మతిం
బోలిసమస్త మానవుల కూరకబోధయొసర్చి యొల్లర
న్నిలఁగఁ జేర్చికోఁ గనుచు లెక్కకు నెక్కువయుండ్రు క్రైస్తవుల్. 88
సీ. తలచుగా మేటి సత్సభలు గూర్చియు
నుపన్యాసంబు లిప్పించు సలసరసులు
బహుసమాజము లేరుపఱఁజేసి యందంగు
వర్ధిల్లఁగ నెడి విద్యార్థి జనులు
కాలోచితంబుగా లీలల గుమిగూడి
తగువిధి నసఁగంగ నగునుబలుల

బహువిధోత్సవములు రహిఁ నొనర్పంగ నా
సక్తిఁ జెందుచునుండు భక్తపరులు
తే-గీ. వీనులకునింపటుండఁగ మానసంబుఁ,
దనియఁ జేసెడి మంగళధ్వనుల వాండ్రు
భరతశాస్త్రంబె బెఱింగిన పటిమగలిగి,
యున్న వేశ్యలు నున్న వారూరి నిండ. 89
సీ. నిఖలభూతములకు నిత్యోపయుక్తంబు
లగు చెరువులమర్ప నైనవారు
భక్తాళి సేవించి పరమందు నట్టిదే
వాలయంబు లమర్ప నయినవారు
అన్య దేశాగతు లైన దరిద్రుల
కన్న సత్రములిడ నయినవారు
పరపురములనుండి వచ్చుపండితులకు
నర్థమిచ్చి భరింప నైనవారు
తే-గీ. అందు నెవరైన నిందుండ నభిలషింప,
నింపుఁదగిన యుపాధులు నేరుపఱచి
తగినవిధములఁ గాపాడు ధార్మికాళి,
యొందఱోయున్న వారువమా బందరందు. 90
తే-గీ. ఇట్టిపొందిక లొప్పిన పట్టణంబుఁ,
జేరఁదమ్మన వెంకన్న కోరుటరయ
భాగ్యకాలంబు రాఁబట్టి పదవిపట్టి,
ననువుగాబుద్ధి పుట్టె నంచనఁగ వచ్చు. 91
చ. కలిగిన భాగ్యసూచనకుఁ గారణమేమయి యుండవచ్చునో
తెలిసికొనం బ్రయత్నపడ దివ్యదృగీక్షణమున్న వారమా
కలవిధమింక నే మగునో కానఁగ నైనదొకండు తెల్పెదన్
సలలిత రీతినమ్మనగు శాస్త్రమును న్వివరించి చెప్పుచున్. 92
కం. ఆతనిమైదవ సుతుఁడును, హీతలవిఖ్యాతరామ కృష్ణార్యుండే
భూతికిఁ గారణమైతగు, జాతకముకలట్టిఁడనుచు శాస్త్రవిదితమా. 93

ఉ. శ్రీముఖ వత్సరంబు నను శీతలవేళను బుష్య శుద్ధమూ
దా మొదటం జెలంగు తిథినర్కజవాసరరాత్రి మూలపో
గామఱి వచ్చుతారఁదగు కాలపు వృశ్చికలగ్న మందునా
నా మఱునాఁడు పస్సునమయంబునఁ గాంచిరి రామకృష్ణయ్యన్. 94

తే.గీ. కన్నతలిదండ్రులకు మోద మున్నదరుదె,
ఉన్నస్థితిగతు లిటఁగను చున్నవారు
వన్నెగానుండు ననవిను చున్నవారు,
మిన్నసంతోష మందుచే యున్నయెడల. 95

కం. కవిబుధులు తనువు సన్నశి,
రవులర్థము నందుమూట రవిజుఁడు విద్యన్
భువిసుతుఁ డాఱిట రాహువు,
తవిలెగురుఁడు లాభమునఁ బదపడి ధ్వజంబున్. 96

సీ. శ్రీముఖాబ్దముననే శివగురు బుధభక్తి
శ్రీధీలెసంగెడి చెల్వుఁగలిగె
పోషమై యుపకారి బహుధని నెరదాత
ధర్మజ్ఞుఁడునుమంత్రి తానయయ్యె
పాడ్యమి గాబహు పరిజన సంపద
జ్ఞానంబు ధనముశృంగార మునఁగనె
తొంటియామాఖ్యయై యుంటచేతను బుద్ధి
ఖ్యాతిసూక్ష్మగ్రాహి కత్వమబ్బె

తే.గీ. వృశ్చికంబాట నౌదార్య వినయగుణము,
లుండిమృష్టాన్న మొరులకు దండిగనిడు
ధనువుశశి చెందఁ బ్రాజ్ఞుండు ధార్మికుండు,
జనహితుఁడు దేవ భూసురార్చన రతుఁడగు. 97

కం. శనిదినమునఁ బ్రభవించుట,
యనుయోమాఖ్యాయ సమునందు నుద్భవ మందం
గనుటయు జతపడి సాహస.
మునుగోపముఁ బట్టుదలను మొలపించెఁగటా. 98

సీ. బుధుఁడు శుక్రుండును బుట్టులగ్నమునందు
నుంటచే జ్ఞానియు నుచితవక్త
ఆలోచనగలాఁడు నాయువొప్పిన వాఁడు
ధనగుణలావణ్య ఖనితమియును
మృదుభాషి సదయుఁడు మేటికీర్తిగలాఁడు
స్త్రీప్రీతి వస్త్రసంప్రీతి యుతుఁడు
ధనదాతగణిత శాస్త్రజ్ఞుండు సుఖియస్త్ర
వేదిదృఢశరీరి సాదరుండు.
తే.గీ. తీర్థయాత్రలొనర్చెడి దేవహితుఁడు,
భ్రాతృవైషమ్య మొకకొంత పరగునతఁడు
నగునటంచును శాస్త్రమందగపడునది,
తగునుసుమ్మనఁ బ్రత్యక్షముగఁ గలదిటు. 99
ఆ. బుధుఁడు శత్రురాశిఁ బొందెనా తండష్ట,
మాధిపుండు భృగుఁడు వ్యయపతియగు
తనదుజనులె శత్రు తతియయి కష్టన,
ష్టములొనర్తురష్ట యమరెఁ గనఁగ. 100
చ. రవియును జంద్రుఁడున్ధనపు రాశిఁ బ్రకాశిల నల్పతోషియై
యవుమితమైన విద్యగల యాతఁడు శోభనవంతుఁడుం బ్రతా
పవిలసితుండు రోగి ధనవంతుఁడు యౌవనమంకురింపనే
ప్రవిమల రాజమాన్యతయుఁ బ్రాభవముంగను నష్టమైతగన్. 101
కం. శనివిక్రమమున స్వస్థతఁ,
గనియుండుట నాయువెచ్చు కలిగి ప్రతాపం
బును బొంది ముదము లేమియుఁ,
దనసోదర వృద్ధియుఁ గని తనరునటా యెన్. 102
ఆ. వాహనమునఁ గుజుఁడు పడిగృహచ్ఛిద్రంబు,
బాల్యమునను దండ్రి మారకంబు
తగనియింట నునికి తల్లిదీర్ఘాయుస్సు,
బందుగులను రోయు పనియునిచ్చు. 103

కం. ధీరుండతి సుఖమోక్షము,
దారికినను వైన యట్లు ధర్మరతుండుగా
నాఱిటిరాహువు వ్యయమునఁ,
జేరిన కేతువును జేయుఁ జెలంగు నటులనే. 104

ఉ. ఆయమునం దెసంగు గురుఁ డాయువువిద్యధనంబు నిచ్చిరయా
దాయము పెక్కుభంగులన దాయొనగూడుచు నుండికీర్తినం
ధాయక సుప్రతిష్ఠలు ముదంబునఁ జేయుచు భాగ్యవృద్ధితోఁ
భాయనినిష్ఠనుండసదుపాయమొనర్చున విచ్చటం దగుర్. 105

తే-గీ. కేంద్రమందును శుభులిద్ద ఱుండ్రుగాన,
నాఱిటన్మాటఁ బాపులున్నారుగాన
గురుఁడులాభంబు నందును బరగుఁగాన,
నాయురారోగ్య భాగ్యంబు లతిశయిల్లు. 106

చ. ధనమున భాగ్యరాజ్యపులు తద్దయుబల్మిఁ జెలంగుచుండనా
ధనపతి లాభమందలరఁ దాజయ శాలిగనర్క-సూతి స్వాం
శనుగొని స్వస్థుఁడై గురుని చక్కనిచూపొన గూడియుండఁగా
ధనమును లాభమున్జయము ధాటియుఁ గీర్తియు నబ్బుటబ్రమే? 107

ఉ. పాచకుఁడైన చంద్రుఁడిడు వస్త్రసుభూషణ లాభ సౌఖ్యములే
పూచిఫలించు నట్టులల భూబలరాజ్య విభూతి ధైర్యములే
యోచనచేయు బుద్ధిమతి యుత్తమభోజన ముత్సుకత్వమున్
యాచకుల న్భరించెడి సమర్థత యన్నియు నీదనొప్పెడిన్. 108

తే-గీ. ధురధురాయోగ మొప్ప బంధురతరముగు,
సకలసౌఖ్యంబు లిచ్చును సారములగు
విపులసత్కీర్తి వెలసెడి విపులయందు,
నరవిధర్మార్థకామ మోక్షములు కలుగు. 109

సీ. పర్వతయోగంబు ప్రభుతయశంబిచ్చు
ముప్పదియైదేడు లొప్పఁగాను
సుఖయోగమిచ్చు సత్సుఖమును బదియాఱు
వత్సరంబుల యీడు నచ్చునపుడ

విష్ణుయోగము బహు విభవభోగములిచ్చి
ధనిని గుణిని జేసి దాతఁ జేయు
తగుఁ జతుర్ముఖయోగ మొగిజయి నృపుఁ జేసి
సత్కార్యము లొనర్చు సరణిఁ బెట్టు
తే-గీ. యుగ్మయోగము రాజత్వ మొనరఁ జేయు,
మాపతంబౌను దురితాప హారకంబు
ఇంకనిట్టివి కల వెన్నొ యెన్న లేక,
గ్రంథవిస్తరభీతి సంగ్రహ మొనర్తు. 110

ఆ, ఇట్టికోటియొప్పు నట్టియీతం డొక, పట్టిగానుబుట్టి యుట్టిపడనె
మెట్టబందరందుఁ బుట్టియుండునుబుద్ధి, దిట్టముగనపదవి పట్టుటకును,

కం. పదియాఱేండ్లతనికిఁగా, నదనపుడొక కొంతయగుడు నభివృద్ధిఁగనం
బదపడియావనమందును, బిదపందగ ముప్పదైదు పేరిమియెచ్చెన్.

చ. రమణియు మంచిజాతకపు రాణకలట్టిది కూడె మేలిదే
రమణుల భాగ్యమన్నులును రాణులవీశులు క్రుంగఁ జేయనా
క్రమమున జాతకంబులిలఁ గానఁగనౌనిదియట్లు కాకపెం
పమరఁ బరస్పరంబుఁదగు నందునఁ బొందికఁ జెందిమీఱెనా. 113

కం. ఇందులకు గుఱ్తుకాఁగల, సందేశము పెండ్లియైన సంవత్సరమే
యందుకొనె భాగ్యమినుమడి, పొందికఁగన్నట్టుజనులబుద్ధికిఁదోఁపన్

చ. ఇదిసరి బందరందు వసియింపఁగవచ్చిన వెంకనాహ్వయుం
డదిమొదలబ్ద యుగ్మమున కయ్యమరాలయ మందెఁబుత్త్రిసం
పదఁగను భాగ్యమాతనికిఁ బట్టియుఁబట్టఁగ లేదువారిసం
పదలుగనంగనౌ పదవి బాహుబలార్జన మాత్రజీవిగాన్. 115

ఆ. ఒక్క జ్యేష్ఠసూనుఁ డుపనయనంబయి,
యున్నవాఁడు మిగిలి యున్నవారు
పిన్నవారు వారిఁ గన్నారలున్నారె?,
అన్నిమీరె యగుట వన్నెమీఱె. 116

కం. పాదంబీయూరనునిడ, సోదరులాఱుపురసగ్రజుఁడు పిచ్చయ్యే
పాదుకొలిపె వాణిజ్యం, బాదుకొనిరితమ్ములెల్ల సనువర్తనచేఁ. 117

ఆ. పూనికయును శ్రద్ధఁబూనిపిచ్చయ్యయే, పాటుపడెనటంచుజాటవచ్చు
పేలుఁబట్టితొలుత నేలూరనీయూరఁ, గిటుకెఱింగిచేసెఁ గృషి [illegible].

ఉ. బట్టలవర్తకంబునకు బాగుగనెన్నిక కెక్కెనట్టిదీ
పట్టణమంచు నిందుఁదమ బంధువులైతగు మేనమామలన్
గుట్టునెఱింగి యీపనినె కోర్కెనొనర్తురటంచు నెంచిచే
పట్టిరదే మహాస్థఁగొని పట్టినదెల్లను బంగరైతగన్. 119

తే-గీ. కలిసివచ్చెడి వేళరా నలయుఁగాని,
దానదాన యటంచు వెల్లువ కేనగవచ్చు
దినదినంబును మఱియెచ్చు దీనిమచ్చు,
సుకరముగఁ గనలోక నాటకము నచ్చు. 120

ఉ. ఆయెవివాహముల్వరుస సోదరులకాయెను [illegible]
స్థీయుతులంచు నెల్లరను తేజమునబ్బెను సాహుకారులన్
నాయపువన్నెవాసులుక సంబడసమ్మెను ధర్మకార్యముల్
చేయఁగనై యశంబుఁగని శ్రేష్ఠులుసాహస నాయకుల్[illegible]. 121

తే-గీ. అట్టిపట్టందె పిచ్చయ్య యభవుపాద,
సేవఁగోరుచు రజతాద్రిఁ జేరనరిగ
గట్టిపట్టొప్పనగు వర్తకంబుగానఁ
గడఁగితమ్ములు దానిని నడపఁబూన. 122

కం. పిచ్చయ్య భార్యత్రితతియని, యచ్చుపడిన పేరజరిగ నాయూరిస్త్రీ
లచ్చుపడి మచ్చికంబడ వచ్చుబడియుమి[illegible]గ్య [illegible].

ఆ. అంతఁగొంత వడికి నైరివిభక్తులు, ఇంత మీఱ్ఱఁ దమకు నిచ్చి[illegible]
యట్టిపిచ్చయ సతియొట్టి యెదుటనున్న, నిల్లునిలిపి భాగ[illegible]!

ఉ. పెద్దగు వేంకటాచలము పిచ్చయపిమ్మట నన్నఁ [illegible]
న్నెద్దగు బ్రహ్మయాహ్వాయుని పేరిలనిల్పఁగ [illegible]
[illegible] వేలుగామిగిలి యొప్పెను పెద్దగు నారసింహనా
[illegible] ముద్దులుగ [illegible] చేయు[illegible]. 125

కం. పెద్దలయెడ సద్భక్తియు, దద్దయువిశ్వాసమఖిల ధర్మములందు
న్మన్నికఁ బిన్నలయెడఁదగు, నిద్దములై యున్నియొప్పునియతిగలాఁడా

ఆ. అలయుడత్తు వంశమందుద్భవించిన, నాగరత్నమనెడి నాతిమిన్న
నాదినుద్వహించి యాపె యందుంగనె, ముద్దుగానుసుతులనిద్దఱినిల.

కం. ముందొదవిన సుతునకు నా,
నందముగాఁ బిచ్చయయను నామమిడియుఁ గో
నందను సుబ్రహ్మణ్యమ,
నందగు పేరుంచి పిలిచె నరసింహమొగిన్. 128

చ. తనమమకార మున్మిఱుచు తమ్ములలోఁ దొలి వానిఁ జ్యేష్ఠనం
దనుఁడయిపుట్టుచుండఁగను దానికిగుత్తుగ నామమద్దియే
పొనరిచి కొంచు నేరుపడి బుద్ధులు సెప్పెను లోకమంతకా
వెనుకటిపిచ్చయే యనఁగ వెల్లడికాదె తదర్థముల్గనన్. 129

ఆ. అంతఁగొంత కాల మరుగంగఁ దుదిపేర, భద్రుఁడంచెనభద్రుభద్రపదము
అతనిదత్తపుత్త్రుఁడాయె సుబ్రహ్మణ్య, మిచ్చగించితండ్రియిచ్చఁగాన.

కం. మఱికొంత కాలమేగ,
న్నరసింహము కూడ రౌప్యనగముం జేరం
దఱియగుడు వయిన మెఱుఁగనె,
నరసుండతఁడౌటఁ జేసెఁ జక్కనియూహన్. 131

కం. అట్టుల యోజించియుఁదన,
పట్టులఁ దానొప్పగించె భూతలలోనన్
దిట్టయని మదికిఁ దోఁపం,
గిట్టెడి హితమొప్పురామ కృష్ణాఖ్యునకున్. 132

తే-గీ. మున్నె పిచ్చయ్య నెన్నన యోన్నతుండు,
వన్నెకింకెక్కఁ జేరెనా పిన్నతండ్రి
యొద్దననుసట్టె ధర్మపు బుద్ధికుదిరెఁ,
బెద్దపేరంద సొనట్టి యొద్దకఁ గనె. 133

చ. అతఁడెకదా గుణాభరణుఁ డన్నివిధంబుల వన్నెకెక్కఁగా
హితపడి సజ్జనుల్మదికి నింపగుప్రీతిని జెప్పికొందురీ
వితమెప్రశస్తమంచితఁడె విశ్వసనీయుఁడటంచు ధాత్రిపైఁ
గతయిదియొప్పుఁగాదెకల కాలముధార్మికు లిచ్చమెచ్చఁగన్. 134

సీ. ఇతనిఁబట్టియెకాదె యీతనికులజులఁ
జేకొంటినిందేను బ్రీతితోడ
ఇతనిఁబట్టియెకాదె యీతనిపురమును
వర్ణించినాఁడను వాసిమీఱ
ఇతనిఁబట్టియెకాదె యీతనిపూర్వుల
పల్లెవర్ణించితిఁ గొల్లగాను
ఇతనిబట్టియెకాదె యీతనిదేశము
స్వదేశస్థసుజనులం దెలిపినాఁడ
తే.గీ. ఇట్టిలోకోత్కృష్టుఁడు మహితుఁడిట్టి యొప్పు కలుగనఁ,
గాదెయిద్ధంత వెలువడ ఘనతఁగాంచ
తనదుదేశముఁ దనయూళ్లఁ దనదుజనులుఁ,
దానుఁదనరెద రాచంద్రతారకముగ. 135

మ. తరమేయేరికినైన నిట్టిపదవుల్ తామున్ని జన్మంబులన్
వరుసంగాంచుచు నిట్టిపట్టులమహా ధన్యుండునుత్కృష్టుఁడై
కరమామోదము గల్గియించుకకళం కంబైన లేకున్న నే
పరగుంగామృత జీవుఁడై వెలయునా భాగ్యంబుసామాన్యమే? 136

శా. వేదాంతంబులు పన్యసింపనయిన న్వేదాలు వర్ణించిన
న్వాదాలందుఁ బ్రవీణతంగనిన నే వ్యాఖ్యానముల్సేసినం
గాదేఁబట్టపరీక్షల న్గెలిచినం గ్రంథావారముల్ వ్రాసినన్
మీఁదంగీర్తిశరీరుఁడై వెలుగనే మేల్గాఁగనంగల్గునే? 137

ఆ. మాటఁజెప్పఁగలరు మాటునఁజాటున,
బూటకంబులాడి మూటముడుచు
పాటుకొనిధర్మ పాటవమున్నాసి,
నేటికింగిచేయు నేఁగనిరి? 138

ఉ. చెప్పినరామకృష్ణయయుఁ జేసినపిచ్చయ యట్టులుండఁగా
నొప్పుగనున్నదిద్దియని యూహనుగాంచి ముదంబునంది బ
ల్మెప్పుగఁ జెప్పికోఁగలుగు మేమునుమీరును వీరువారలు
న్గొప్పఫలంబుఁగూర్చికొనఁ గూడునెయింతటి మేల్మియేదిలన్? 139

చ. తెలిపిరి కర్ణుఁడున్నిబిద ధీచులు దాతలటంచు నెద్దొమే
న్వలిచియొసంగిరంచుసది వాసియె? మేనును బ్రాణమీయఁగాఁ
దలఁతురె డబ్బుదాచుకొని దానికిసీయవిపోలవంచునా
విలువగలట్టి దాధనము పిచ్చయ వెచ్చముచేసెఁ బూర్తిగాన్. 140

ఆ. ధార్మికునకుఁ గాని ధర్మంబు కనరాద,
టంచుబుధులు చెప్పు మంచిమాట
ఇతఁడొనర్పఁజెప్పు వితరణ వివరణ,
మెల్లఁగనఁగఁ దెలియు నెల్లరకును. 141

చ. ఎవరికిఁజిన్ననాఁడు భరియించెడి పెద్దలు లేకయుండురో
ఎవరుపరుల్ముద్దయ వహించియుసాకిన మన్కిఁగందురో
ఎవరికి నాపదల్వరుస నేర్పడుఁజిన్నత నానవారెపో
ప్రవిమల ధర్మరక్తియును భక్తివిరక్తియు ముక్తిఁ గంద్రుసూ. 142

తే-గీ. ఇట్టిపద్ధతిలోకాన రట్టికాదె?
గట్టియండలు గలవారి గుట్టుఁదెలియు
పుట్టుగతులింక లేకుండు నట్టిదశలె,
పట్టిచెడుచున్న విధమునున్నట్టు కనమె? 143

కం. మనపిచ్చయ వృత్తమువిన, ధనికతయొండట్టులుంచి తక్కినవరయం
గనెయిట్లాతఁడుకావలె, ననిమెపురాకృతముచేసి నట్లనిపించున్.

ఉ. కొందఱు పూర్వకర్మమనఁ గోపముఁజెందుచుఁ గొట్టవత్తురే
మందము వారిసాహసము నజ్ఞతగర్వము ధూర్తలక్షణం
బెందునుగానరాని వని యెంచఁగలంతవియానదే మనన్
డెందముఁజేరి కర్మమె నటింపఁగఁజేయును వారినమ్మియున్. 145

తే.గీ. పూర్వకర్మానుగుణముగా నుర్విజనులు,
మంచియును జెడుగు లనుభవించుచుంట
నాటకంబట్లు కనుచున్న మాటమఱచి,
బూటకంబులు సెప్పికోవాటమౌ? కట! 146

ఉ. పిచ్చయ పిన్ననాఁడె కని పెంచినతల్లి పరాంబ పాదముల్
మచ్చికఁ గొల్వఁగాఁ జనిన మాతృవిహీనత నొంది యెవ్వరో
యిచ్చగలారు చేర్చి భరియించినఁ గాలము నెట్టికొంచుఁ బో
వచ్చును లెమ్మటంచ నెడి వన్నె ఘటించెను బూర్వకర్మమే. 147

ఉ. దానినిబట్టి యేర్పడెని దానము దీనను బుద్ధినిద్ధమై
తానఁగ వచ్చు స్త్రీలనుని గర్వమునంగని యన్నయన్నయం
చూనిన శ్రద్ధఁ గోఁ బిలిచి యొప్పుగ వారల ప్రీతిఁ గొందఁగా
నైనవిధంబు గొప్పడియె నద్గియడంకువ యాంగదాధరల్. 148

మ. పదియాఱేడుల ప్రాయమప్పుడు మహా పత్తంగనాశేఖరా
సదయుండో జనకుండు శంకరనివా సంబుబ్రబేశించె సం
పద లెన్నున్నను బాధ్యతల్గలిగిచే పట్టంగఁ దారుండమిం
గదదీనత్వము దాపరించుమది జంకంబూర్వకర్మంబునన్, 149

ఉ. ఇందుల నేర్పడం గలిగె నెంతయొ యోరుపు నేర్పు నేరుపు
ల్మందత మాయఁగాఁ దనకు మాన్యులు కష్టపడ నైనవారికి
న్వందనము ల్నొనర్చుచును వారల దీవనలందుచుండి యా
పొందికలం జరింపఁగను పోడిమినేని పుణత్వమున్ గనెన్. 150

సీ. తల్లిదండ్రులకుండు దండి ప్రేమముగల
యట్టిబంధువు మేన యత్తయొయని
జగమెల్ల నెఱిఁగిన సంగతియాటచేఁ
బిచ్చయ్యకండగా వచ్చుననుచుఁ
దండ్రియే యూహించి తగుననిపులవక్త్రి
పరదేశయాభిఖ్య పడతిగాను
సోదరి వేంకట సుబ్బమ్మ నీకొల్పి
తత్పుత్త్రి నిజపుత్త్రు దారఁ జేసె

తే-గీ. కోడలయ్యెను దనమేనగోడలె యని,
యల్లుఁడయ్యెను దనమేన యల్లుఁడె యని
యన్నయును జెల్లెలానంద మందుచుండి,
బెరుకు లేకుండఁ బరగిరి పురిపెమునను. 151

చ. తమజనకుండు పోసయినఁ దద్ఘనదుఃఖముఁ బాపికొంచునే
క్రమమున నోమెలంగఁగనఁ గాసతి వేంకట సత్యనాగర
త్నముజత పడ్డఁ దద్ధితము సన్మతియాపెగుణాల ముద్దునం
దమినిహ సౌఖ్యముం బడసె ధార్మికపాళికి దల్పమే కదా. 152

ఆ. కొలఁదికాలమిట్టి యలనాటుకాఁగానె,
కాంతకానఁ బడియె గర్భవతిగ
సకలలాంఛనములు సక్కఁగా జరుగుచు,
మాసపూర్తియాయె మానవతికి. 153

మ. అనుకూల ప్రసవంబుగాగి జరిగెనస్దానంద పాథోధిలో
మునుకలై వచ్చిరి బంధుమిత్రజనము ల్ముద్దైన పుత్త్రిందువు
ట్టెను బిచ్చయ్యకుఁ గష్టము ల్వెనుకఁ బట్టెన్ముందు మేలొసటం
చనికోదంపతు లాత్మలం గనిన యాహర్షంబు చేపాటిదో. 154

ఆ. పాడుపూర్వకర్మ ఫలమదెందున్నదో,
యేదికొనుచు నటకె యెటులఁజనెనో
వారువీరెఱుంగఁ బేరైనఁ బెట్టలే,
దట్టిపట్టి నిట్టె గిట్టనెట్టె. 155

ఉ. కామము మోహమోయెదియు గర్భవిపాదము మిక్కుటంబు కాఁ
గామమకారముం బెనిచి గాముగఁ బీడయొనర్చుఁ గావెతా
నీమముతో నెదిర్చియది నిల్పి జయించెను దద్వికారముల్
ధీమహితుండు పిచ్చయ జితేంద్రియతంగని పట్టులెక్కనే. 156

ఉ. అంతట నైనపీడక మహాపదముంచెనె పూర్వకర్మమే
చింతకొకింత యేఁదెలిపి చెందదె యేమన వచ్చునక్కటా
కాంతయనుంగు నెచ్చెలి వికాసపుముద్దుమొగంబుగల్గున
య్యింతియుఁ బాసెఁ బిచ్చయ నహీనమనోవ్యథయావరింపఁగన్. 157

ఉ. ఎంతధనంబుగల్గినని నెంతటిమంచిగుణంబు గల్గిన
న్నెంతటియు దాంతి యెంతటివి శీలతగల్గిన సౌసగల్గినన్
భ్రాంతులడంగనైనను విరాగములుప్పతిలంగనైనఁ దా
నింతయు మానకంతయు వహింపఁగఁజేయును గర్మమెందఱన్. 158

మ. అకటా పిచ్చియ భాగ్యహీనుఁడపురా హా! యెట్టిదేల్ల తీరా
సుకరాన్నప్రద తల్లిభాగ్యకరుఁడై శోభించు నా తండ్రి సం
శకరుండై వెలుగొందుపట్టి తుదకిచ్చల్లీన్చి పోషింపనా
వికచాబ్జేక్షణ పత్నియుల్గిరని వాగ్వైరస్ఫురద్దాస్పఁగన్. 159

కం. అన్నా! కడుఁబిన్నవురా,
యెన్నాతినో కట్టుకొని వహింపుమి సుఖమిం
వెన్నాఁడు లెట్టు తలఁచిన,
నన్నంబిడు వారువలదె యనికొంద ఱనన్. 160

కం. అన్నియు విని యెన్నికఁ గను,
చున్నమదిం డిన్ననైన యూహా ఘటింపం
గన్నాఁడు పిచ్చియార్యుఁడు,
విన్నారలు వింతపడఁగ విన్నాణముగన్. 161

మ. కలదే నాకిఁక సౌఖ్యకాల మిలపైఁ గాంక్షించి యిట్టి స్మిత
స్ఫలియింపంజనునే విశేషపదపు లిప్పిట్టు బల్ లేదన్నని
లలనారత్నము పిన్నప్రాయున సేలా పోవ్పునం కొంకర
చ్చెలి నేఁగూర్చి కొనంగసంగ నపుడు న్నిష్ఠించుఁ గష్టంబులే. 162

కం. కనలేదా మజ్జనకుఁడు,
మునుకొనియుఁ బునర్వివాహమును జేసికొనం
గనెనేయని కొను సుఖమును
దనపేరిట నాపెనిలిపి తరలెను కాదే? 163

మ. భగవంతుండిఁక మీఁదనైన విటులనా ర్భాగ్యంబున్నయుండుఁగా
నగుకాలంబున 'నీదుమాటలును లెక్కా? పో' యంచు నాడున్నన్
దగఁజూడన్నిగలాగఁగాఁబడెదుఁగా దేవేశు సచ్ఛాసనం
బగునా? మానవమాత్రునూహలగునా? యంచాలోకించఁగన్.

ఆ. నాఁటనుండి సాకు నాఁటంబు గానుండ,
యౌవనమేనయత్త యడలు గర్భ
దుఃఖమట్టులందఁ దోరనయి యోనుండఁ,
దలఁపవచ్చునెక్కొ తులువ నగుచు. 165

ఉ. వారమితంబుగాఁ గలుగు ప్రాయముఁ గాంచిన దంపతుల్సదా
కూరిమిమించుచుం జెలిమిఁ గూడియొనంగుట చెల్లుఁగాననే
వారుఁబు నర్వివాహముల వారవిశేషముఁ బ్రోత్సిన్న నా
దారులనొప్పఁ బోరదియ ధర్మము బ్రాహ్మణ వైశ్యులందిలన్. 166

ఉ. కానకబుద్ధిగ్రుడ్డినఁ గామరుపెండిలిఁ జేసికొన్న వా
రైనమృతుల్ల దంగనలు వ్యాకులపీడిత లైకురూపముల్
పూనిచరింతు రెందఱో విభూతులుదోవతు లెచ్చువెచ్చమా
నేనయ వేత్తలైన నది యెంతురె యుత్తమ కార్యమందిలన్. 167

ఆ. అనుచుఁదోఁపనైన ననురాగములురోసి,
నింకఁదోఁడు వ్యాధి యంకురించె
అద్దిబలపడంగ బుద్ధియు స్థిరపడెఁ,
దగవెఱఁగెఁ దన పినతండ్రి వలన. 168

కం. తమవారు చేరియొనరిం,
పుమియోపిచ్చయ్య నీవు పుత్రిస్వీకా
రమనుచు బోధించిననా,
భ్రిమలను బడకిల్లుతుదిని: శాగుగఁదలఁచెన్. 169

ఉ. ఎన్నిపురాణముల్మఱియు నెన్నికథల్విన నైనఁబూర్వులం
దెన్నికఁగన్నవారు పహింపఁగఁగోరినఁ బుత్రిసంపదం
దిన్నని సత్తపంబులును దేవహితంబులుఁ జేసిపుత్త్రిలం
గన్నటులుండుఁగాని యెటుఁ గానము వ్యాజ్యములాడుదత్తతల్. 170

ఆ. వానిమంత్రములను వర్ణించిచూచిన,
మాఱుముళ్లు వేయు తీరెయంట
అట్టిమాఱుముడుల వ్యర్థపుఁబని మేలె,
లోభియొఱుఁగుదాని శోభమెఱుఁగు. 171

కం. ఏనికో యే జన్మమునన్,
తానప్పులఁ బడ్డవాఁడు దానిం దీర్పం
గానైయీ పేరనఁగొని,
యానగునీ నగులమారి యీవియ్యఁ దగవే? 172

శా. నాకే పుత్త్రుఁడె సంగమైన దశయున్నం బుట్టి నా పట్టియుం
లోకంబున్ విడి యేగనేమిటికి? బాలుండిలిఁ గంబోకటా!
నా కాంతామణియుం బరంబుఁగను నీ న్యాయంబు? నాకిఁ జేసి
లోకభ్రాంతులు సెంకఁగానగునె వీలుంబాలు లేకుండఁగన్. 173

శా. పైపైచెచ్చెరు జయేసు పట్టఁగనుచు స్కంధంబు లింకుంచికో
లోపంబానుదయాంబికా ధవుని నాలోచింతు ధర్మార్థముల్
పాపా నాకిఁక ధర్మమే యదియె సంసాదించు సత్కీర్తి సం
చాపట్టందు విరక్తి నూనె మదిలో మార్గంబు పెంపొందఁగాఁ. 174

ఆ. అబ్బురంబె? తొలుత నడఁకువ పైనొప్పు, నంతనాఁటి నుండి యతివిరక్తి
లోదవె సొద్రవిట్టి మార్గ్యసు రావస్థ, లబ్బె బాలనాలుగాఁ క్రమములు,

ఆ. ఇంకనోదవదగిన యంకమ్ము మోక్షమ్ము, శంకలున్న? మదికి జంకులున్న?
పొంకమొప్పనేక లంకెంబులుండవు, లంకెలుడిగెసేసు కింకరుండు గ.

కం. ఒకనాఁడు రామకృష్ణయ,
సుకుమారుని బిచ్చయ్యాఖ్యుఁ జూడఁగఁ బోఁగా
నకళంకభక్తి నాతఁడు,
ముకుళిత కరకమలుఁడగుచు మునుకొని యనియెన్. 177

కం. బాబాయి నన్ను దిద్దితి, నీబాసని లోకులెన్న నిరుధరఁ గెలుగుం
గాఁబోలు ననిత లంచితి, వాబలమున నేనుగంటి నచియ పదముల్.

కం. నీ వెఱుఁగని ధర్మములును, నీ వెఱుఁగని కర్మములును నియతములందున్
న్నీ వెఱుఁగని మర్మములును, లేవని నమ్మెదను మతిచలింపదు నాకున్.

చ. ఎవరెవరెవ్వియో తెలిపి రెంతగనో యుపశాంత్యనామికా
వివరము ముద్దుగాని యది వెట్టియె లేని నరుండ నామదిం
దవులు నెయో వికారము నిదానముగా నవ సంచితాంచితిం
[illegible] 180

కం. అనవిని పినతండ్రియును, న్వినమెన్నఁడుఁ బెద్దలనఁగ వినవీవనియూ
పనితద్వ్యో ధకుభిన్నం,బౌనగూర్పఁదలంచి తెట్టులో నాఁగానే. 18

ఉ. పిచ్చియు రామకృష్ణయకుఁ బ్రీతిజనింపఁగఁ బల్కు-నిట్లునే
నిచ్చలునీసుబోధల వినిర్మలచిత్తుఁడనైన దూఁడఁగా
వచ్చినకష్టము ల్తగిన వన్నియఁగూర్చెను ధర్మనిష్ఠకే
మచ్చునేరు చెప్పవిన మానసమొప్పదు స్థైర్యమేర్పడన్. 18

కం. వినలేచే యీఁద్రద్య్వ, మ్మునిచరితముఁ గీర్తిచేహామునుబొందినయీ
ఘనులకు నీడేమునునుడు?, తనయూమలిటు ధరింత్రై ధర్మమొవరహా

కం. లోకోపకార విషయము, లేకొన్నియొనర్పనైన నెన్నికఁ గాంచుఁ
గాకతెనితిరిగి చానఁగ, నేకోరంబేమనున్న యొనపుగునకొ. 18

చ. ధనముఘనంబుగా నొనర ధర్మమొనర్ప నరంబగుంగదా
మనముస్థిరంబుగాఁ దనర మర్మమెఱుంగ గుణాంబగున్నదా
ఘనమగు తెల్వికూడఁదగు కర్మములన్నిర వేర్పనొనుదా
జనములలోన నెత్తనొక జన్మమిట్టులఁ గానె వృధా. 18

సీ. తగినపాటే లేక ధనమొన గూడెను
దగినపాటవమున ధర్మమొనర
నగునట్లు నీయందుఁ దగియుంటిమొక్కొక్క-
నవునట్టి కష్టంబు లనుభవించి
వలసిన యొక్కిక ల్కలిగించి కొంటిని
పీడని రోగముం గూడియుంటి
భక్తిమలువానెను దీక్ష బాధములవిరక్తి
శక్తివంతంబులు చక్కఁగఁదగు

తే-గీ. నన్ను సృష్టించి నాయీశు పన్నుగడనె,
యిన్ని యిట్లయ్యె ననురూఢి నున్నవాఁడ
నెన్న నాతని యానకు భిన్నమున్నె?,
నన్నుఁబోనిమ్ము మదినున్న తెన్నుఁబట్టి. 186

కం. అనియిట్లనేక విధముల, మనవులొనర్పఁగ వినియు మహానికడఁకం
గనిపట్టిబాబు వలికెనిఁ, బనియెట్లొనరింతు విట్లు పడియుంటివెనా

కం. మనమునఁ దనకుం గలయూహ, పనులు ఘటింపంబడంగ వ్రాయుచు నేవా
నినిఁ దగువా రొనరించెడ, రనువౌ తరుణంబులందు ననిపనిఁ బూనెన్.

తే.గీ. తనకుఁ దోఁచిన దంతయుఁ దనపితృవ్యు,
నడిగి తనకును దోఁపమి నతఁడె చెప్ప
వినియు వ్రాసిన మరణశాసనముఁ గనుఁడి,
పరగు నీపుస్తకము తుదిపొరటలందు. 189

ఉ. జ్ఞాతులకీయ మిన్నలము కల్గదటంచు వినంగ నేటనా
నీతముఁ బట్టి వారు ధన నేతలెయైన నొసంగఁ గొంతగాఁ
బ్రీతిని దన్నుఁ జేరి తన రీతులకున్ వగ పొందినారికా
యాతెగలందఁ జేసి యిడె నర్థము వారల కర్థమిద్దగున్. 190

కం. తన వారలందు ముఖ్యము, గన నాథలకింక వృద్ధకాండంబునకుం
దన సేవ కావళికి నిం,కను హితులకు వెజ్జలకును గనుఁ గొని యిచ్చెన్.

తే.గీ. పూర్వికగురుని కొనర్చిన పూజఁ గనుఁడి,
ఒసఁగెద్వదము పురోధకు భూమి వసతిఁ గనుఁడి
గోపదేవాలయపు నిత్య దీపవసతి,
గోగణగ్రాస వసతియుఁ గూడఁ గనుఁడి. 193

సీ. ఘనపట్టణంబున నొసగూడఁ జేసిన
ధర్మశాలకు నిచ్చెఁ దగినయట్లు
పల్లెటూరికిఁ జెల్లు పల్లెకూటపు నిల్లు
చూడవీలగు చేసెఁ గూడునట్లు
వృద్ధనిర్మితము జీర్ణోద్ధారణము నని
యమరఁ జేసెను విష్ణునాలయంబు
తాతదండ్రులు పుట్టు తావక లంకెత
సందనిర్మించె శిలాలయంబు

తే.గీ. పెద్దలేర్పడఁ జేసిన పెద్ద చెరువు,
హద్దుముద్దగు మొత్తటి సమరఁ జేసె
అరయఁ దనయుత్తర క్రియలాప్తికములు,
జనులు బాగుగ నన్నియు గ్రహింపఁ గనుఁడి. 198

ఉ. పిచ్చయబుద్ధియోగ్యత లభించునె వారికి పేరుకూరకే
పెచ్చుగ వాఁగఁ దూఁగెదరు పెద్దలలక్ష్యము చేయఁబోరు తా
మిచ్చకుఁ దోఁచినట్టుతిన నీకొనుచుందురు పిచ్చివేసముల్
బొచ్చులుబట్టకట్టులును బొట్టులుమార్చుచు వేయుచుండ్రిసీ. 194

ఉ. పెద్దలుతిన్నఁగాఁ దినక పేరిచికూరిచి దాఁచియీయఁగా
నొద్దనదున్న గర్వమున నొద్దికలన్నియు మాసిపోవనా
బుద్ధులు రేఁగ సోమరులు బూతులు వాతఁగ లారుజారులుం
బద్దులువల్కువారు మధుపాయులు జూదరులాటకానమే. 195

చ. తనకునుదూరుక్రంతకొఱఁ తండగఁ దామెడఁబోలుఁగట్టకొం
చునుమినుకంగ దూరనగు చొప్పునగూడుట మొట్టలయ్యయో
తనుఁదరియింపఁ జేసికొను దారులెఱుంగక దేశముద్ధరిం
తుసనుచు విట్టపొగునల దూబరదిండికి బుద్ధిబొద్దఁటే 196

ఉ. కూలికిఁదావిసంబుఁదిన గోరెడియాజ్ఞసముం బొనర్చుచుం
జాలియొకించుకే నెఱుఁగఁ జాలనిగుండెలు గల్గియజ్ఞమ
ర్త్యాళిని రేపి తద్ధనము లందుచు వారల విచ్చియేడ్వఁగా
లీలగఁగాంత్రు పెద్దలను లెక్కనుగంద్రున యంబిఁకేడనో! 197

ఉ. ఎందఱు తిన్నబందుగుల కెందఱికిక్కఁగొఱంత నొందదా
పొందికఁ గన్న భాగ్యమది పూర్వులకీర్తియు మాసిపోవఁగాఁ
బందయియేని పాదములొ పట్టెడికొల్వమరంగ నైననే
చెందుఘనత్వమంటయదె శ్రేష్ఠమునంటి యిదేటి ధర్మమో! 198

ఉ. పాపముఁగూర్చువృత్తులని ప్రాజ్ఞులుమున్నొనరింప మానిర
ట్లోపనియూపను ప్రకృత ముత్తమజీవన సాధనంబులై
లోపములేక శోభిలఁగ లోకులుమచ్చున ముగ్గినారొకో
చూపఁగవారు డాబదియు సుష్టుగఁగంట్రెనయం బెటుండునో. 199

కం, ఇటులెటుల నొగడియించిన,
పటుతరధన విభవ మొప్పి ప్రాజ్ఞుల మసకొం
చటనిట నెందఱు లేరిం,
తటిసద్గుణ మబ్బఁగనిరె తగవులిఁకేలా. 200

చ. జగమును నాటకంబిదివి శాలముగాఁదగియుండు నిందులో
నగపడుఁ బెక్కువేసము లిట్లాడఁగఁ గూడిన యాటలాడునిం
పుగనవియుండు నొండొరులఁ బోలవు కొంక్కడ నైన చిహ్నముల్
తగియుఁగనంబడుం దెలియ దైవవిచిత్రము లిట్టులుండెడిన్.   201

ఆ. నాటకంబునందు నానావిధంబులౌ, పాత్రలుండునట్లు పరగుచుండు
ఎవ్వియెట్టులగునొ యవ్వియట్లయుండు, మార్పబడవ వెట్లు తీర్పఁబడిన

కం. ఆఁడది మగవాఁడగునే?, ఆఁడదిగానగునె పురుషుఁ డావిధమున నే
గాడిద కాకం బగునే?, గాడిదగానగునె కాకి? కావట్లునెదా

ఆ. సజ్జనుండునుండు సరసనే వానికిఁ,
గఠినహృదయుఁడుండుఁ గనువిచిత్ర
మరయఁ బ్రాజ్ఞుఁడుండు నటనె మూర్ఖుఁడునుండు
వెలుగునంగుఁ దమము వెలయు నటనె.   204

ఆ. మేలొనర్చువారి లీలయొక్కెడనుండు, కీడొనర్చువారి గోడునుండగు
పాలొసంగునావు పరమార్థతవహించి, తేలుకుట్టి బాధ దాలుఁగట్టు.

కం. పిలిచియొసంగెడిదానం, బలరెడినెరదాత తగిన యూతసంగస్నం
దలపడియుంటం జొరఁబడి, కలదేదోవాంగిలించుఁ గావోగుండుఁడె.

కం. శాంతముగా భాషించును, జింతపడుం బాగులుబోధఁ జుడఁగసుజనుం
డింతయుఁజాలిం బొందక, పంతంబునఁగుజనుఁడాదరుల శోధించుఁగదా.

ఆ. తనకు లేకయున్నఁ దానేడనో తెచ్చి, పెట్టుసుజనుఁడెల్ల పేదలకును
పేదగీద లేదు పెట్టఁడు నోయఁడు, లాఁగువారినుండి లాగుఁ గుజనుఁడు.

ఆ. తానునొచ్చియైనఁ బూనుఁ బరోపకా,
రమునొకండు తగిన క్రమముగాను
ఎవ్వఁడెంత నొచ్చి యేదెట్లు పోయినఁ
దనసుఖంబె చూచి కొనునొకండు.   209

ఆ. సదయుఁడగుచు నొకఁడు జగదుపకారము,
ల్జరుపబూన వాని సరసఁజేరి
యే వోమాయమాట లివియని చెప్పుచు,
మోసపుచ్చు నొక్క దోసకారి.   210

ఆ. పాపమనుచునొక్కఁడాపదకష్టమో, దరకిఁ జేర్చి తాఁ గృతఘ్నుఁడైయు
వానిమనసునొవ నొనట్టులయ్యెడి, వన్ని చేయుఁగాఱు దున్నవోలె.

మ. తరమా దుష్టుని దౌష్ట్యము ల్నమసిపో దారుల్ఘటింపంగదు
స్తైరమా కాముల యీఁకలన్నలుపువో సాధించి శోధింపఁబో
తరమా నీతము లన్ని మానిపుషుకై తాఁ బాపి కాఁ గానెనం
తరమా నారక బాధలొందునపుడా ధారంబొకేడ్వేకదా. 212

కం. ఒకజంతువు వేఱొకదా, నికిశత్రువుగాఁ జనించు నియతిని గాఁబో
లకటా యొకమానవునకు, నిఁకనొక్కఁడు గిట్టకుండు నేమనవచ్చున్?

ఆ. భజనచేయునొకఁడు బహుశ్రేష్ఠ మదియను
భోజనంబులిడును బూజసేయు
గొప్పదనుచు నొకఁడు చెప్పు వేదాంతము,
ఏమిలేదుసర్వ మేకమనును. 214

ఆ. బ్రాహ్మణునకునొసఁగ బహుపుణ్య మనునొక్కఁ,
డదియెపాపమనుచు ననునితరుఁడు,
గ్రుడ్డివాండ్రకీవి దొడ్డకార్యం బన,
నదియెమిగులదోస మనువినఁగనె. 215

ఆ. విగ్రహంబుఁ బెట్టి వేడ్కఁ బూజింపఁగా,
మేలటంచు నొకఁడు చాలఁజెప్ప
దానికంటెఁ జెడుగు కానరాదింకొండు,
మానుఁడనుచుఁ జెప్పుఁ బూనునొకఁడు. 216

కం. అతిశయమేదియొతనకు, న్నతపదవినొసంగెననుచు నమ్ముచుఁదానే
యితరులమేల్మి గణింపమి, జతపడ్డంబొందకున్న శాశ్వతహానిన్.

ఉ. ఏదియొ మేల్మిఁ జెందియిల నేర్పడనైనదొ కొక్కవస్తువా
మాదిరిపావకాశముగ మానసమందుఁ దలంచి చూడనే
ప్రోదిగనెల్లఁ జేటపడి పూసలుగ్రుచ్చిన యట్టులొప్పెడిం
గాదనియెల్లరన్నిగులఁ గామదిఁ గోరుట తప్పుకాదొకో. 218

ఆ. మల్లెపూవుతనదు మహనీయ తగణించి,
యెగిరిపడినఁ గాంచి పొగరుడు పరె?

ముక్కుతక్కఁ దనకు దిక్కెవ్వరున్నారు,
మెచ్చువారుఁ బరువు నిచ్చువారు? 219

ఆ. పంచదార తనదు మంచిని మదినెంచు,
కొంచునతిశయింపఁ గాంచు నెవఁడు?
నోటఁగాక తనదు పాటింక నెటనున్నఁ
గడిగితుడిచి విడువఁగడఁగరొక్కొ? 220

ఆ. శాంతిమెచ్చు మందుఁ జొచ్చు నప్పుడెసి,
నంచుగర్వపడఁగ మంచిదగునె?
అరయువారె తన్ను నారోగ్యవంతులు?,
గూటఁబొఱనైతు కేటికనుచు. 221

ఉ. ఎంతయొ గౌరవంబుగల యిట్టివెయిట్టులఁ జెప్పనయ్యెఁదా
మింతటిమేల్మిగాకయొక యించుకయేదొక నంగనైననీ
మంతులమంచుఁ బొంగితమ మాటయెపాటికి నెక్కఁగోరఁగా
వింతురుహేళనం బొరులు వింతగఁగాంతురు ప్రక్కవారిగా. 222

కం. సంపదలను నవిజగమునఁ, బెంపుగఁగల వొకనికొకటి పేరెక్కంగా
నింపుగనొకరొక్కరిఁగా,వింపఁగమర్యాదఁదాము నెసఁగుదురుగదా.

ఆ. ఒరునికిచ్చుఁ బరువుపరు వెఱింగిన వాఁడు,
తనను బరువుచేసి కొనున ధముఁడు
పరులకిట్టులేరు పడఁజెప్పుదురెతాము,
కన్నుగానరకట గర్వమునను. 224

కం. మఱియేవోసం పదతగ, మఱపించును ధర్మములనుమదమెక్కించు
న్నరి; యదిచదువేయైనం, బొరపడితిమనస్సహింప్రతి?పొగడఁగొనఁగ?

ఆ. తప్పు లెన్నియైనఁ దామొనరింతురే,
చదివి కొన్నవారు! చదువదగునె?
చదువునయముతప్ప నోదవించునె? యద్ది,
చదువుతీర్పు? కాదు, వదరునేర్పు. 226

కం. జనుని గుణంబును బట్టెను,
ఘనమగు సంపదయును గొఱగానిద యయ్యెం

గనుఁగొన ననువొనరఁగ నగు,
మనుజున కెన్నంగ గొనము మంచిద యునసే. 227

కం. గుణసంపద యొక్కటియే, గణనీయముకానసన్గ్రి కలవాఁడిలలో
మణివలెరంజిలులేమి, దృణముగ లెక్కింపఁబడును ఘనవంతులచేన్.

ఆ. గుణమొకండు మంచికుదిరికఁ జిక్కించుఁ, దెలుపు ధర్మమెల్లఁ దేటగనదె
కానవచ్చునపుడు కలయధార్థంబెల్ల, నట్టివానియుక్తి యగును సూక్తి.

ఆ. జగమునందుఁ దెలియఁ దగువిషయము లెల్ల,
నున్న నేయ ముందు నన్నెగాను
ఎంచఁబోయ మస్త రెన్నెన్ని యోయవ్వి,
యన్నికూడ నెన్న నవసరము లె. 230

ఆ. మతములనుచు బోధ హితముగఁ జేసెడి
రెలమిఁజాలమంది పలుతెఱఁగుల
తనవిహితముతంబుఁ దామెచ్చి కోవచ్చు,
తగదునింద పరమతమునుగూర్చి. 231

ఆ. ఎంచిచెప్పుకొరుతరించు మార్గములను,
అన్ని మంచి వెయుగు నారయంగ
తానుజెప్పునదియె తగునని యనవచ్చుఁ,
బరులదధమ మనుచుఁ బలుకరాదు. 232

ఆ. జగమునకగు మేళ్లుచాల విధంబులు,
అన్ని పొగడఁబడఁగ నవుపులగును
తా మొనర్చుమేల సామాన్య మన్నను,
హీనమనఁగఁదగునె యితరకృతము, 233

సీ. ఘనులుగేస్తులు నన్నుఁ బనివడి కనవచ్చి
తారూను దేశోప కారమునకు
నీనైశ్య లేమైన నిత్తురేయని పల్కి
యాస లేమి నెఱింగి రోసమునను
కోమటు త్రైలివిలోఁ గొఱవడి యుంపుట
ధనమిట్టి వ్యర్థపుఁ బనులకిత్తు

వల్లవిచ్చుకగూడు లాయూఁగట్టింప
మూడునాల్గేకయవి పాడగుఁగద

తే-గీ. అనుచు నేమేమొ పలుకుచు ఘనులు సనరె,
వారిమాటలు సరసము లేరికగును
కాని నాకీ జగన్నాటకమ్ము జ్ఞప్తిఁ,
దగిలె విసుగానె మిక్కిలి నగవు వచ్చె. 234

చ. వెనుకటివారి ధర్మములు వేడ్క నొనర్చుచు బిచ్చమూరకన్
పనులిపుడుండు వారలకు బాగుగనుండదు పెద్దధర్మముల్
మనమున నెంచిచూచినొక మానిరి శ్రేష్ఠము చేయసాగినన్
జనులకు నవ్వు లబ్బియు నిజంబుగ నుండెనటంచు గాదె సదా. 235

తే-గీ. కాఁడు పిచ్చయ్య యీకాలగతులవాఁడు
చిత్రపటమైన లేదు విచిత్రమిదియె
వ్రాలు లెటులనో పరికించి పుట్టనేలొ,
కోటిగాలిసిన వారలే సూటిగనుండి. 236

తే-గీ. మహిని శ్రీమన్మథాబ్దాన బహుళమందు,
ద్వాదశీ శుక్రవారాంత యామమందు
మృగశిరోంతిమ పాదపు మిథునమందు,
కన్యపుష్పించె పిచ్చయ్య జననమయ్యె. 237

కం. తనువున గురుబుధచంద్రులు, ధనమున రవి మూడున శుక్ర [illegible]
శనిబుద్ధిని దగ భాగ్యా, బునసు శేషుగు [illegible].

కం. హోరాలగ్నము మిథునమ్ము, [illegible]
వేటేమి లెక్క-చిక్క-దు, [illegible]

కం. గురుఁడస్తంగతుఁడయ్యెను, [illegible]
బరిడె నెలవరి దైకొని, [illegible]

తే-గీ. భృగువు పాపద్వయముఁ గూడి నెలనె శ్రేయ,
నింటనిట్టాల గురుశుక్రు లిరుగురుఁ జెడ
రాహువుం జెడబుధ శేసిరడు గావున,
సంతసమాత్రోనం [illegible] గ్యాఁగా. 241

ఆ. కలిగెమాతృకారకత్వంబు భృగునికి,
జనకునింట రాహు వానరెఁ గుజుఁడు
సరిగనుభయులకును సంబంధపడనాట,
రాహు వాయెను భయదాహకుండు. 242

కం. గురుపీక్షణమునఁబుత్త్రిఁడు, పరగెగురుండ స్తమింపభాస్కరజుండున్
సరిగాసుతునిలు సేరఁగ, ధరనిలువఁగపీలులేమిఁ దరలెన్వడిగాన్.

కం. కవికుజులు నీచతుల్యులు, తవిలిరిఫణిశిఖులిమండ స్థానాధిపుఁడౌ
దివిజగురుఁడ స్తమించెను, రవిజుఁడు స్థానమునుజూచు రమణి బ్రదుకునే?

తే-గీ. అలకుటుంబాధిపతి దాని వ్యయమునఁ బడె
రవియటంచేరెఁ జూచుఁగా రవిజుఁడదియు
పాపకర్తరి యనవైన లోపముఁగనె,
నెట్టుసాఁగుఁ గుటుంబంబు మట్టుపడక? 245

ఆ. అనుజునింటనున్న దనుజగురునిమేల్మి, దత్తుఁజేసియొక్క తమ్మునునిచె
రవిన్యయానఁదక్షురక్కసులటనున్కి, మిగులులేమికలిగెదగునెకాదె?

తే-గీ. మిథునలగ్నాన స్వస్థుఁడై బుధుఁడెసంగ,
నెట్టులైనను గురువున్న యట్టులమర
భానుమూర్తియు వాక్కునఁ బరగఁగాఁడె,
ధర్మవేదియు వేదాంత మర్మవేది? 247

కం. ఒదవెఁగా పాళి యోగము,
పదునెనిమిది యేఁడులైన భాగ్యము జయముం
జదువును భోగముఁ గలుగుం,
గుదిరెడి సద్యశ మటంచుఁ గోవిదు లనరే? 248

కం. వరనాళ యోగ మొదవెను,
గురువశమున నించుకంత కొఱఁతై ననుదా
గురుహితుఁడును సత్కార్యా,
చరణధురీణుండుఁ గీర్తి సంయుతుఁడు నగున్. 249

తే-గీ. పరగు మృగయోగ మెంతయో పటిమఁ గలిగి,
కర్ణుఁబోలిన దాతయూఁ గాడెదాన?

మఱిసుయోధనునైన నభిమానియగును,
అగుధనాఢ్యుండను చెప్పినట్లుగయ్యె నన్ని. 250

ఆ. అలసులాభయోగ మమరెనే ధనములు,
ఖ్యాతికలుగు ననెడ రన్నదయ్యె
యూపయోగ మొప్పె దాపుగా నన్నింత,
వితరణంబుఁగీర్తి వెలయనయ్యె. 251

తే-గీ. చాలమందికిఁ దెలియని గోలయిదని,
దీనినింతట సరిపెట్టి పైనఁగడన
నైనవిషయంబు మారుపు దానఁబుట్టి,
నడచినట్టి క్రమంబు నేర్పడనచింతు. 252

తే-గీ. పరగనానంద ఫాల్గున బహుళపంచ
మినిలిఖించెను మరణశాసన మతండు
అద్దియెవరును గనకుండ నాగ్ర నట్టి,
యుంచఁబడియె రిజిస్ట్రారునొద్దవిధిగ. 253

కం. అలరాతుసనైశాఖపుఁ దొలియష్టమిసోమవారమునఁ [illegible]
బలిమిగలకీర్తిదేహము, వెలయఁగఁబుంచి [illegible]

సీ. తనయిచ్చ వచ్చిన ధర్మకార్యము లన్ని
కావింపఁగానగు [illegible]
యేపురనియమించె నీపు [illegible]
కలవారు [illegible]
తనపినతండ్రులు ఘనులు విద్యాయుతు
[illegible]
పెద్దతాతలు [illegible]
[illegible]

తే-గీ. కనఁగన [illegible]
యత్తకునుభ [illegible]
వీరలందఱు [illegible],
[illegible] [illegible]

ఉ. కానిమహాపాప కారకపుఁ గార్యములందును విష్ణు హేతువు
ల్కానఁగనౌవిధాయకపుఁ గర్మముఁబట్టి ఘటించి యుండునా
గానలలక్ష్మిఁ గాంతయకుఁ గాలముతీఱఁగ నల్లమాసమం
దేపటలాత్ముఁ గొల్వఁజనె నేమననంతయు మూలఁబట్టఁగా 256

చ. కలిగెను రామకృష్ణయకుఁ గాశికినేగుటయట్టి యప్పుడే
తలఁపులెవెట్టు లున్ననల దారినిఁద్రొక్కిన వారెలేరయో
నెలలటరెండు పోనతఁడు నెమ్మదిగానిలు సేరికాచెమున్
వెలసినశాసనం బపుడు వెల్లడిచేసె యథాక్రమంబుగన్. 257

కం. వీరును వారును గైకొని, రోటిమిఁగాపీలుకొంత యోజించిరితా
మేరీతినైన జేయఁగ, మాఱునొయదియనుచుగానిమమతలెయుడిగన్

చ. మిగిలిన నల్వురొక్కయెడ మేళనమాటయె లేదజేలనాఁ
బగతగు సన్నదమ్ములకుఁ బల్కులెలేవిఁక నున్న వారిలో
నొగిఁబరదేశ యాత్ర్యుఁడు సమున్నత శాంతగుణుండు చింతయుం
దగుఁగద యెట్లుపూనుఁబనిఁ దాఁబగఁదీర్పఁగలాఁడె వారికిన్ ? 259

కం. ఇఁకనున్న సుబ్బరావొకఁ, డకటా యాయన్నదమ్ములందుసలుగుచుం
దికమకలుపడియెనైనది, యొకపనియున్లేకపోయె నూరవినంగన్.260

సీ. తమ్మునపిచ్చయ్య ధర్మశాసనమంట
పనియయ్యె నాయని యనెడివారు
అన్నదమ్ములకుఁ బోరాటంబు రేట్టింప
నొనగూడె నిదియని యనెడివారు
వీరొవారొతగ్గి వేఱొక్కరున్న నే
యగునేమొ పనియని యనెడివారు
అనుభవించెడివారి దైవభాగ్యముఁ బట్టి
పనులు జరుగుసంచు ననెడివారు

తే-గీ. వితరణంబుఁజూపి యతఁడుపుణ్యమునోంచెఁ,
బనులొనర్చి యందు ఫలమొరులకుఁ
బ్రాప్తమున్నఁగాని ఫలియించు నెట్లని,
యనెడివారు ప్రబలి రాజనాథ. 261

తే.గీ. ఇంకమిగిలిన పలుగురు నవగినఁగుఁజనఁ,
దగినయాంతని జతఁగూడి తగువిధమునఁ
బనులునెగవేర్పు టుత్తమ పద్ధతియని,
తలఁచియ స్వేషణముస [illegible]. 262

కం. అలరెడి యూయుద్యోగ, స్థలసమునగ న్యాయ సిద్ధి [illegible]
మెలఁగఁగ రాదిత రార్థం, బులననుట న్యాయ [illegible] .

కం. పనిపూని యర్థ వేతన, [illegible]
[illegible] ద్దారవోసిమిగిలంతి, పనిగొను [illegible]

ఆ. న్యాయవాదులుం బ్రమాదయుతులుగా [illegible],
గోరికొంద మనుచుఁ జేరసనగ
నుంటికొంతసీ [illegible] [illegible] వప్పుని [illegible],
వినపట సనయ [illegible]. 265

తే.గీ. వర్తకులలోన మోసముల నెన్న [illegible],
లున్న [illegible] [illegible]
తీరికునప్పుడి తమ్మున [illegible],
[illegible] మున్న [illegible] యుసి. 266

తే.గీ. దేశలాభము [illegible],
[illegible] న్యాయ [illegible]
ఇట్టివ్యయములు [illegible],
[illegible] మన [illegible] నాఁగనా [illegible]. 267

కం. పెద్దలుగడించి నదితిని, [illegible] మనులను [illegible] పుణ్య, [illegible]
దద్దయుఁ బ్రీతిం గోరఁగ, [illegible] .

కం. అదికాదిది యుదికాదది,
యదియిదియుం గాదటనుచు [illegible] చనుచుఁ
మొదలం గోరుచు [illegible],
వదలుచుఁ దూదకి [illegible] . 169

సీ. పదినెలలాయెనే పనియేమి జరుగదే
లిమిటేష నేటికి లేదనెదరు
పనిచేయనప్పుడు పనిఁబూని యత్నింప
జ్ఞాతులకదియేల కాననెదరు
పనిఁబూన నెట్లగుఁ బల్లెకు బ్రాప్తి
హక్కుందలేకిఁగల దనియ నెదరు
గుమస్తా కాకున్నను స్కూలులో రీడింగు
రూములో కల్పింపనేమ నెదరు

తే.గీ. చేరియుండెడు మీటింగు చేసి యల్ల,
నలుగురికిసీఁగ నోటీసు బలమ నెదరు
తోఁచిన ట్లెల్ల మూలల దూరియిట్లు,
వాగసాఁగిరనామ కుల్బాగ దనుచు. 270

తే.గీ. ఎట్టులెట్టులనో కాల మిట్టులఁ జన,
నెన్నఁడును మున్ను వారినే నెఱుఁగకున్న
అట్టులనె నన్ను మున్ను వారరయకున్న,
నేగుదెంచిరి తత్పురోహిత యుతులగుచు. 271

ఆ. ఇందునేగొ నన్ను నెఱుఁగుట చేవారి,
తోడెఁ జెప్పి వారిఁ దోడఁ గొనుచు
వచ్చియుందురనియు వచ్చినవిషయంబు,
విన్నఁజూతమనుచు మిన్నకున్న. 272

కం. వచ్చిన కార్యముఁ జెప్పిరి, సచ్చరితము వింటిమిగుల సంతసమూనన్
మెచ్చుకొనిరి ననునేము, న్నిచ్చనుడిఁగట్టఁజేసి యొసఁగితి ననుచున్.

తే.గీ. అంతవారును మొదలిడి యట్టులిట్టు,
లేమొవివరించి తమకున్న యిచ్ఛఁదెలుప
యోగమునుబట్టి నాకది యొప్పికొనఁగఁ,
బుట్టనయ్యెను బుద్ధియే నిట్టులంటి. 274

ఆ. పరుల దానమొవఁడు పరిపాలనము చేసి, పరగఁజేయు దానిఫలితమున్నఁ
దానొనర్చినట్టి దానికి రెట్టియం, చనిరిగా పెబుధులు ఘనమిదగును.

కం. అలపరుల శక్తిహీనులు, నెలఁతలుగావారివారి నియమితులగా
వలయునంత ధార్మికులకు, వలదిదె యవస్థ సేఁ జేయ వచ్చుంగాదే?

ఆ. అతఁడు చెప్పిపోయె నర్థమందించుచుఁ, జెప్పినట్లు నడ్చి నుప్పుఁగనుచు
కూడఁగానిపనియె పాడునోమరితన, మేమి చేయును త్వసకులతమమునకు?

సీ. విన్నాఁడ వారిన నన్నాఁడ నేనిట్లు
కన్నాఁడ మరునాఁడు కలహములను
కానఁగాన విధయ మానఁగాఁ జేసిన
నైనఁగార్యంబుపై నాస్థనుంచి
ఉన్న నన్నియుఁ జెప్ప యన్ని గొన్నిక చేసి
కొన్ని యున్నాదికిఁ గానవసంగి
లెక్కనవన్నియు నొక్కమ్ము నకుసమ్మ
చక్కఁగా ద్రవ్యమ్ము జతపఱచుఁగ

తే.గీ. తారసిల్లె దురాశల వారిధియులు,
సోదరులద్వంద్వ యుద్ధపుఁ జోద్యములను
మాకటినాష్టుల న్యాయుల వ్యాకులములు,
ఎట్టులెవియైనఁ గార్యంబు నట్టఁబడియె. 278

కం. నశిదేవి నవరాత్రుల, కలహములన్నియును బూర్ణ ముగిసెందానఁబు
గ్గల లెక్క ను నవమినివా, రలకొక్క ములనిచ్చి ప్రసిద్ధిమాయ.

సీ. నశిమహాశివరాత్రి నాఁటిపూర్వను దిన
మందుఁ జెప్పియు గురునర్చనంబు
చెప్పిన చొప్పున నుప్పుగాఁ జేయించి
యానాఁడు బంధుగు నందఱింగను
ధర్మసత్రమ్ము మొదలగునటు లొనర్చి
సాయము వలయును వాయమునకు
రామకృష్ణయ్యగారి రహితమింతిఁ జెప్పి
యంతఁడంతను మున్న సిరొపమగను

ఆ. ద్వాదశీవ్రతంబు బ్రాహ్మణభోజనం,
బులును జరుపు సత్రమును నవలియుఁ

దానుగూడ వాని దీనసే చేయింప,
నూనుమంటి నతఁడు నొప్పుకొనియె. 280

కం. గురుఁడిప్పటూరి కులజుఁడు, వరమతి వేంకటశివయ్య పదిదినములటన్
జర్గె పెఁబురశ్చరణంబును, నిరతమవిచ్ఛిన్నమదయి నెగడుత మనుచున్.

తే-గీ. అంత మొదలిడి యీఘోష నాంతమువఱ,
కొప్పికొని రామకృష్ణయ్య యుత్సహించి
తనదుగృహమున జరిగిన ఘనవివాహ,
మునకు బ్రాహ్మణభోజనములని డెసట. 282

కం. వారిపను లూరకేసపు, ఘోరుపుగను నేరుపుగను నోగిఁడీరుపుగా
నేరున్న లేకయున్నను, దారికిఁ దెచ్చినవిధంబుఁ దాఁగనెఁగానన్.

ఉ. నన్నను రామకృష్ణయ మనంబున నెక్కొను ప్రీతికల్మిచే
తన్నిరతంబు వీడక ముదంబున మాయిలు సేరవచ్చియు
చ్చన్నను గాన వచ్చుబుధ సంతతి మేటి గృహస్థ సంఘముం
గన్నకొలంది మీఱినగు కాంతుఘటించెను మైత్రి నెమ్మదిన్. 284

సీ. ఒకమాఱు రాఁగాంచు సకలశాస్త్రజ్ఞుల
వేదాంతవేత్తల వేదవిదుల
ఒకమాఱు రాఁగాంచు నున్నతోద్యోగస్థు
లందు వేత్త్వోత్తగ లందుఘనుల
ఒకమాఱు రాఁగాంచు సకలంబు నా న్యాయ
వాదుల బహుళకళా వేదులనొగి
ఒకమాఱు రాఁగాంచు నుర్వీశ బాంధవ
ప్రతతి వణిగ్వర వితతి నర్లు

ఆ. అర్థలాభమంద ననువారసి యెఱుంగ,
జాతకములు సూప సన్మహాత్త
ములనెఱుంగ గ్రంథముల దిద్దఁ జేసికోఁ,
దగవుతీర్పులందుఁ దమినిటఁ దగ. 285

క. ఆపదకు నడ్డురమ్మని, మాపూనిన వ్యాధిమాన్ప మందిమ్మనుచున్
దోపనినయ సందేహము, మాపుమనుచు నడుగవచ్చు మనుజవరేణ్యుల్

ఆ. రాజకీయభాష రహిఁ బొనరించి,
సంస్కృతాంధ్రములను జనులకు వాసి
అనువుఁ దెలిపి బహువిధావధానములను,
జేయనేర్పు మనుచుఁ జేసె నౌర. 287

ఆ. అరయ వివిధ సభల నధ్యక్షుఁ డెలుపునఁ,
బలువిశేషములను పన్యసించు
రమ్యటను ముఁ గోర రహిఁ బాడెద్దు గాను,
గృహముఁ జేర రామకృష్ణమూర్తి నను. 288

కం. పిలెటములనో రుచిరిచిరాసి, యొంటిగ నేర్పించిన పనుల నద్భుతముగ
జాలు మందరాలనిపిసువసి, నాలుకుఁ జమూర్తిపించి ననుగాంచె నిలుచు.

ఉ. తమ్ముఁడు రామకృష్ణయును ధర్మవిధిజ్ఞుల జాగునౌనటే
సామ్యముగాఁ డించు నేర్పునను గొర్లు పుస్తక పుస్తకోత్సవ
సమ్మతిచిక్కు బాలకుమును స్వేచ్ఛ నుసంగ విరోధమొప్పెనే.
దుమ్ముగ నిడు గాగా నెగడఁ దోలఁగి నవ్వఁగనోలికి యున్నాడె. 290

కం. కనితిరిజాతక మితనిది, పనివడి యోఁ జప్పఁగ నిప్పు ఘనమును మిసఁగ
నోనరెంగద తెలిసితి రే, ఘనుఁ డితండంగనుసమాయముఁగ నొప్పకొనోలగు.

ఉ. ఇంతఘనుండితండు బహు పహించిన పుణ్యపుఁ గర్మబాధచే
సూతయునంచి కోఁ దగని బొంతజనంబుల భీతిఁ బొంగనే
చింతను బొందుచుండెను బ ప్తాపు వాక్యములౌను గ్రహింప
చెంత ననంగి పోగమును సంతసమునుండెఁ దాలం గ నమ్మకటే. 292

కం. ఇదియది చెప్పను ననుపను,
సదసముసకుఁ గానుచుఁ బోయి నిజనమ్మనుచు
విదితంబుఁ జేయ నుభయుల,
కెదలేకంబయ్యె సఖ్య మేర్పాటయ్యెన్. 293

చ. ఇదియిట్లు లుండెఁ బూర్వమున నిపుడు నిరత ముగంబు పట్టునపు
దాదవిన నిగ్రయాత్మనుల యుద్ధాతినన్న పు వాగ్రహముగ విమలం
పదమును పంగ నమ్మ సులభంబుగఁ జెప్పరింగ గాఁబు నెఁ
గుదిరిక చిత్తమనూనసమము గొడ చవిపండుగ నుండినయట్టులే. 294

సీ. ఒకస్త్రీఁడ దున్మిత్రుఁ డొక్కఁడు కోరికో
వడ్డీకిచ్చు తనదు వరహితుఁగని
అప్పియనొప్పించి యాస్తికుపకరయి
యమ్మినట్టుల వ్రాయు నట్టులమర్చి
యిందఱుంగూడి మాయిలు సేరి యేమొకో
మాయమాటలు సెప్పి వ్రాయనైన
తప్పువ్రాతలు వ్రాసి చూపించి నన్నుఁను
నెవరిదారుల వార లేగిరంత

తే.గీ. వేలునాగ్గాయె నాయప్పు వృద్ధినొంది,
మొగముతప్పించెఁ బ్లీడరు తగవుమాలి
యప్పుకొన్నాఁడు దాఁగె నాయప్పులతఁడు,
ఆస్తికొని ద్రవ్యమిమ్మంచు నడిగెనన్ను. 295

కం. పసువరయఁడె మాటాడెడి,
తరబడి యరయండె యంత దయమాలినవాఁ
డొరుఁడున్నె యేమెఱుంగని,
నరిక్రొత్తగఁ బనుగొనచ్చె సాహసియగుచున్. 296

కం. అరగాసె కాని యితరం, బరయని వానికిని తెలియ నగు సేపదుప్రన్
మరియూచ సునత యోగ్యత, సరసతసుగుణతయుగీర్తిసంపన్నతయున్

ఆ. అట్టితగనిపొత్తు నట్లప్పుకలిగించు, పూర్వకర్మఫలముఁ బులిమి బుచ్చి
పరినేమియన్న నేమగు ననికొని, పిలరయుచునుస్సు వేళయందు. 298

తే.గీ. రామకృష్ణయ్య యాయాస్తి క్రయ మొసర్చి,
సొమ్మునంగెను బ్రాణము లొసెమ్మసిగ్గు
తెప్పరిల్లిన యట్లయ్యెఁ జెప్పనేమి?,
జన్మముండంగ మఱతునే సాయమప్డి, 299

ం. అదికారణముగ నేనా, సదయునకత్యాప్తబంధు సామ్యంబుగనై
యొదవినకార్యము గొనరుప, గుదిరితినిదితగు నెకానెగుణగణనమునన్

ఆ. అతఁడుకూడ సుగుణయుతుఁ డౌటనామాట,
విశ్వసింపఁ దోఁచె విహితమదని
మాకునున్నయైక మత్యముం దెలియనే,
పనులుఁగూడ నేరు పడియె నిపుడు. 301

కం. తదాదిమ కృష్ణయాంబిక, భద్రాంబదినంబుఁ జేరుప ట్టొనరగ్రహా
చ్ఛిద్రము లెన్నికొనకని, ద్దద్రతఁగర్మమునసుజాలు నని వేడ్చిగొరిగెన్.

ఆ. రామకృష్ణయార్య రమణిసౌదరి పట్టిఁ,
బిన్న నాఁటనుండి పెనుపనగుట
మోహపుత్రినాఁగ ముద్దుగా నేర్పట్టి,
పట్టి పెండ్లి చేయఁ బడియె నపుడు. 303

తే.గీ. ఎంతకాలంబుఁ బట్టెనో యెంచుపట్టి,
వైరమ్ములుగల బంధువు లెవ్వరైన
అద్భుతంబుగ యత్నంబు లన్ని సాఁగె,
గొప్ప వైభవ మగుసంచుఁ జెప్పికొంగ. 304

ఆ. అట్టిపట్టినందు శుచివార్త వినంగఁ,
బడియెనతని హృదయ పదము మున్నుఁ
బడఁగనద్యు హితుల ప్రాపందఁగాఁ గొని,
సర్వమెచ్చురికగ నిర్వహించె. 305

చ. వరునకుఁ గట్నమింతయని వారునుగన్నియ బొమ్మ్ముపిరలుం
దలచుగఁ జెప్పికోఁబడు విధంబిటనొప్పక వారియిష్టముల్
పరఁగఁ డిరీతిఁ జేసికొను శక్తి నెసంగను గాన్యమల్లని
బ్బరముగ నంతయూరసిన భావములొ స్తుత మిటకియొప్పఁగన్. 306

కం. పొరబాటుగ సిసినంతేయు, [illegible] వేదవిధముగా
[illegible]

సీ. సుముహూర్తము మొదలు క్రమముగా నొకనాల
దినములయ్యెను బెంపు ఘనముగాను
ప్రతిదినంబు సహస్ర బంధుమిత్త్రాతజన
సంఘంబు దినాళి సాపడెనొగి
తగువారికిని వేలు తక్కువారికి నూర్లు
పదులుకొందఱికని బంచఁబడెను
పట్టుపుట్టంబులుఁ గట్టుబట్టలు లెక్క-
పెట్టంబనికిరాని పెట్టఁబడెను
ఆ-వె. పండితులకు వారి పాండిత్యముం బట్టి,
తరగతులుగఁజేసి పరగ నొసఁగ
మోదమునుజందెమున్న యొసఁగఁ బెక్కు-రూపాయ,
లెల్ల వారలకును గల్లగాను. 308

కం. కడుబీదనైశ్యులంటుతేను, నడుగరంటుపిడా హేడాన గుసఁటు లేమిడిసం
చిడనొంచి యష్ఠశతమును, నడిఁగ నితర్స్త్రహమ్ముఁజేరి వారికిని బ్చేఁ.

చ. ఎవరునెఱుంగ కుండుసటు లిష్టసి యుపిరియు శ్రేష్ఠమునుఁ దా
నెవరనవిన్న వాఁడొకడు నిచ్చును దీవెనరింపు మిచ్చుగా
నవియువిచేసి దాబునకు సందతెలుంగు బడాయి కొవ్వకొఁ
దివురఁడు సర్వముంగనెడి దేవుఁడొకండు కిటే తలంచుటఁ. 310

కం. మెరమాచ్చుల దానముకొం, డెఱవేత్కిం దనుగ ఫలము తగ్గదు విక్క-
న్నరదాత గుప్తదానమొ, వరమునివినుదించు ఫలమువారిగఁగాంచుఁ.

చ. ముఱుగుల జోడులుంగ్రములు ముద్దగుకంటెలు వింతచీరలుం
బరగెడి కంకణావళ్ళరిగ పట్టుదుకూలము లన్నకంబుగ
మెఱసెడి పంచెలుస్సరిగ మేటిబనారసు పట్టుపుట్టముల్
కరమనురక్తినిచ్చెహితకాంతలకు వారి ముదంబుఁబెందఁగ. 312

సీ. అలలింగ మూర్తుల నాంజనేయుల గానంగ
గృష్ణవిగ్రహములు వైష్ణవులకు
ఆర్యులకు త్రిర యజ్ఞోపవీతము
లాప్తన్యులకును జప మాలికలును
విష్ణులకును నగు విగ్రహ రాజము
లెన్నంతఁగలారికి గంగ చెంబు
లనుసరించిన వారి కడిగిన వస్తువు
లగిన వస్త్రములును పత్రికలును

తే.గీ. చేర్చియుంచియుంగఁ గనరాదు చెప్పికొనరి,
వితరణంబొప్పు సూర్య స్థిర విలసనము
పాశ్చాత్య పాత ప్రస్థానం పానసము,
[illegible] 313

కం. ఈ దేశవస్తు మహిమ, ఆ రాత [illegible] బయలు దేరెడిచోద్యం
బాదమేయు విలాసము, [illegible] నడం ప్రశస్త్రీతిరా. 314

ఆ. అలచతుర్యుగాల నన్ని తెగల వారి, [illegible] దృష్టిని
అంగి [illegible] కానవికిచ్చెను, దండిన వస్త్రములును పంచలముగా.

కం. ఆదానము నిదానము,
మోదమ్ము గొను [illegible] మూంపూదా ముకుటంబు
[illegible] కనంగాం,
గాదేయా స్తనుపు ప్రశస్త జనమనుజులకున్? 316

తే.గీ. సమునకర్చ సము తనస్నాన రామకృష్ణ,
యమునుబాల పిచ్చిపుట్టిన దంటయుంటి
[illegible] జొరంబుచ్చి,
యిచ్చునని పెట్ట లేయునం జొచ్చినంట. 317

తే.గీ. సరసులిడికని పిచ్చయ్య సద్గతికిని,
హేతుపితండ యగునని యెంచికొనిరి
బంధుగులు పండితులు హితులెల్లరిట్లు,
పొగడదగిన యాతని పుణ్యమేమొ. 318

కం. వితరణము కవితగానము, సతిశూరత నేర్చికొనఁగ నలవడనరయన్
జతపడు పూర్వపుసుకృతము, కతన నైన సద్గికములుగాదగియలరున్.

ఆ. సిరివారిఁజేరి వేసరినేర్చికో, నెరుపు పెట్టిన ట్లు మోఱయుఁగాక
అవ్వినైజములయి యమరిన సరులట్లు, లలరఁజాలరెట్టి బలములున్న.

ఆ. తెల్లవాఱ లేచి తెలివికోలఁదినాన్న, నమ్మునర్చిమిగులనొమ్మునగూర్చి
తానుదినకయర్థియేనికిఁ బెట్టక, యుంచువాఁడె కందు మోఁడివాఁడు.

ఆ. తెల్లవాఱ లేచి తెలివిచేఁగనుధర్మ, నిష్ఠఁబూని తగు ప్రతిష్ఠనూని[దు
తాఁదరించి యొరులఁదరిఁగుంపఁజేయుచు, నుండువాఁడె కందునుండి వాఁ

ఆ. ధనముఁగూర్పవచ్చు ఘనముగా దానిశోభ,
మదముగూడవచ్చు మైకి పొచ్చు
అమరవలయుఁగాదె మైపేరు మునిష్ఠనే,
సుఖముఁగూర్చుధర్మ సుగుణమొకటె. 323

ఆ. వ్యయమొనర్పవచ్చు నారికాంతాదుల,
ఘనవిలాసములను మినుకివచ్చు
పాత్రమెఱిఁగి యొసఁగు భవ్యగుణావలులు,
చిక్కఁగానిరాను సక్కపుగతి. 324

ఆ. ధనముకలిగికలిగి ధర్మగుణంబును, పాత్రమెఱిఁగియొసఁగిపావనులయి
వన్నెఁగన్న వారు మిన్నగానుండరు, వారికథలు జన్మతారకములు. 325

ఆ. ఇట్టిధర్మరతుల కేనా స్తుతవహించి, యుండియనుభవించుచుండియన్ని
శాశ్వతమగుకీర్తిజగమునవీరికి, వెలయఁజేయనాకు విధియకాదె?

ఆ. కవినినేనునాదు ఘనహితులెవ్వరలు, ధర్మరతులు నేను ధర్మహితుఁడ
ధనముకొల్లవెట్టి దానముల్సేయంగ, నన్నుసంభావించి వన్నె యిడుదు.
ఆ. నాదుహితులవన్నె నాపన్నగా నన్ను, కొలుచునట్టి నాకు మేలుకాదె?
ధనికుఁడిట్టికన్న ధార్మికుండగుటన్న, నింతకన్న జగతి కేదిసుగతి? 328

తే.గీ. చరితమీయది ధర్మార్థ భరితమగుటఁ,
జదివినను విన్న నెపుడలు సుదిరికపడి
ధార్మికత దాన శౌర్యజన్మ తారకమును,
గలుగునందుఁ దథాస్తుచుఁ బలుకుఁడీరు. 329

కం. రాజద్విపుల జగజ్జన, పూజనరులు మీకు నిట్టి నిర్మల చరితల్
తాఁజెప్పక వినెమక్కువ, శ్రీజూఁచెవరనుచునమ్మ దుష్టనులారా!

తే.గీ. పార్వతీశ్వరులార మీ పాదభక్తి
మహిఁజతుర్విధ కవితా సమర్థుఁడనయి
కవితచాతురి బహువిధ కావ్యములను,
గానఁబోలు దితి నిష్ఠను గనుఁడు కింత. 331

రథబంధసీసము.

శ్రీలోకపతిమాన్య శ్రీపతి సాయకా నిగమాశ్వ భూరథ నగపచాప
పురహారనగనీర భోగిరాట్ప్రగుణం కణాసురేంద్రశుభ కామదమన
షోడశస్వచ్ఛాంశు శుభ్రదేహాకృష్ణ కంధరానస్తపో ఘనలలాట
నేత్రకృష్ణప్రియ నిర్వ్యాజమత్తేభ హరిరాతుసనాశ యక్షపాస్త

తే. కష్టమెల్లఁ బాపి ఘనస్థాన గుణవిద్య, నాస్థకెచ్చరికగ నాస్తతన్ను
రాలయంపుహోయినందుకో శ్బాగ్రైన, యనుప్రమాకొ సంగనొను బాడి.

కందగీత గర్భిత చంపకమాల.

చ. శివనగరేశ్వరా నుహిత శ్రీనగనాయక మాధనాష్టనా
కవిభనుతాహరా సతత కాంచనభూధర చాపదేవబాం
ధవనిగమాంచితా వరద దాపఁగినేల భవస్థితుంపై
రవజనకానమం గరుణ రక్షణచేయుము కన్యకాపతీ. 333

కం. నగరేశ్వరామహితశ్రీ, నగనాయకపరాంగనాప్త నాకవిభునుతా
నిగమాంచితా వరదగా, నగసేలభవస్థితుండ స్థిరపజనకా.

తే. మహితశ్రీనగనాయక పరాంగనాప్త, సతతకాంచనభూధర చాంప దీప్త
వరదదాపంగసేల భవస్థితుండ, గయిణవటుణచేయుము కిస్లకాప.

ఇది సరస చతుర్విధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర
నాదెళ్ల పురుషోత్తమకవి ప్రణీతంబగు
ధాన్యకోట్లసిసి
సంపూర్ణము.

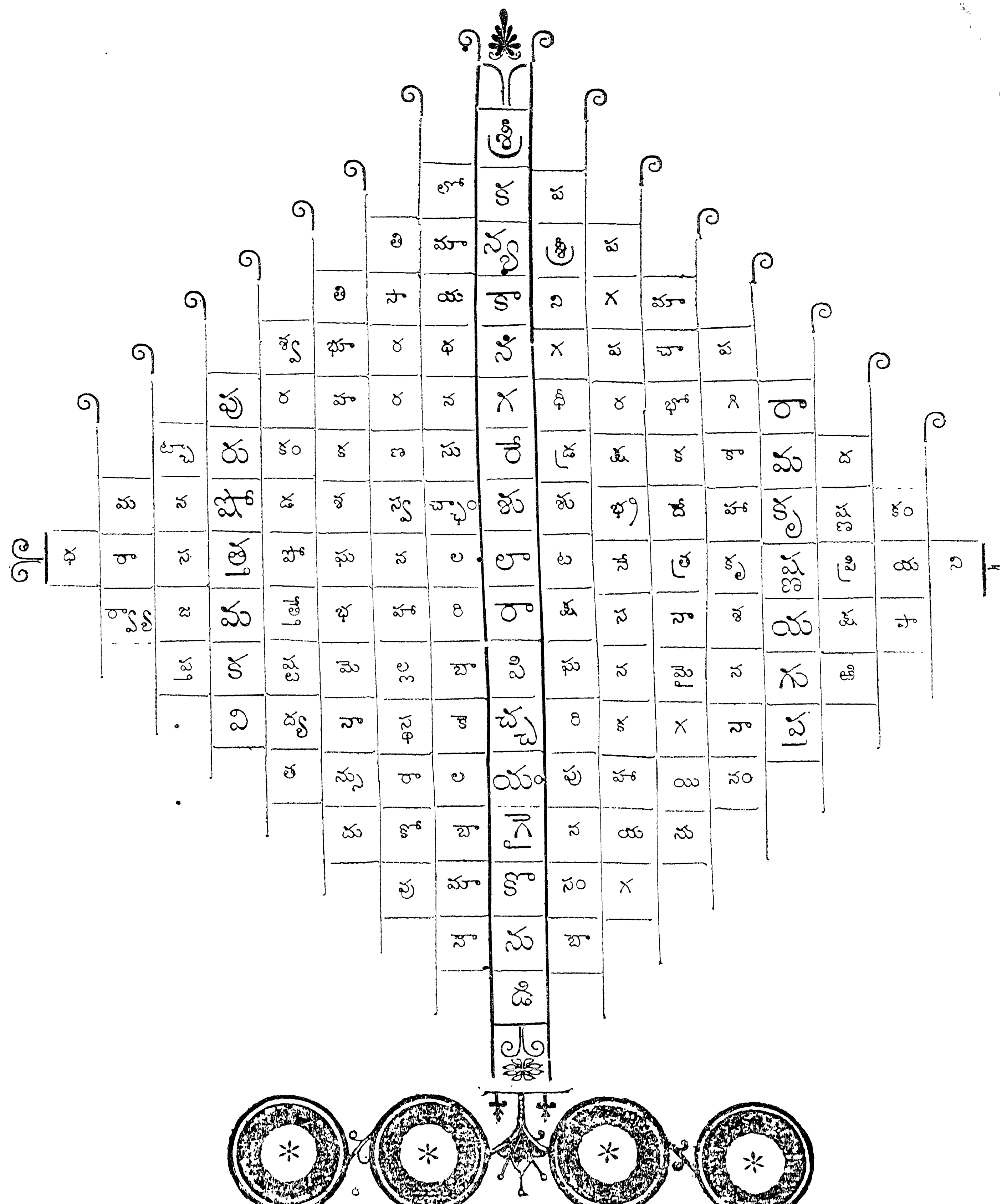

ఒకవైపు నాలవబారున 'పురుషోత్తమకవి' యనియు మఱువైపు నాలవబారున 'రామకృష్ణయగుప్త' యనియు నడిమిబారున 'శ్రీ కన్యకానగరేశులారా! పిచ్చయంగ్గైకొనుడి' యనియు ఇందేరుపడి యున్నవి.

మరణశాసనము.

క్రీ॥ 1915 సం॥ డి 6 మార్చికి సరియైన ఆనంద నామ సం॥ ఫాల్గుణ బ 6 స్థిరవారము [illegible] వారియిల్లు కా బాపట్ల [illegible] కాపురస్థులు వైదీకులు [illegible] వృత్తివంతులు యేటా తమ్మన నరసింహముగారి కుమారుడను సుమారు 26 సంవత్సరముల వయస్సుగల పిచ్చయ్య అనే నేను మంచి తెలివితోను జ్ఞానముతోను వ్యక్తిగాను వ్రాయించిన వీలు అనే మరణశాసనము.

మా తండ్రిగారు అయిన యేటా తమ్మన నరసింహముగారు వారి సోదరులతో సుమారు 7 సంవత్సరముల క్రిందట విభాగములు అయి వేరుగా ఉండి యెవరి భాగము అయిన ఆస్తులకు వారు అవిచ్ఛిన్నముగా హక్కు భుక్తములు కలిగి అనుభవిస్తూ కాలంచేసినారు.

2. మా తండ్రిగారికి నేనున్ను వెంకట సుబ్రహ్మణ్యం అనే పేరుగల మైనరు కుమారుడున్ను ఉన్నాము. సదరు వెంకట సుబ్రహ్మణ్యము నేటి చిన్నవానిని మా తండ్రిగారు సజీవులయి యుండగానే మా తండ్రిగారికి విభక్తు పోయినవారున్ను నాకు పినతండ్రిన్ని అయిన యేటా వీరభద్రయ్యగారికి యథా శాస్త్రీయముగా దత్తత యిచ్చినందున ఆ కుటుంబమునకు ఆ చిన్నవాడు కర్త అయి యున్నాడు.

3. నాకు జనకతల్లిన్ని నా తండ్రిగారికి ప్రథమ భార్యయున్ను అయిన యేటా నాగరత్నమ్మగారు నా తండ్రిగారు సజీవులయియుండగానే కాలంచేసినందున తిరిగి సత్యప్రసన్న సర్వేశ్వరాంబ అనే ఆమెను వివాహమాడినారు ఆమెకు పుత్రపుత్రికా సంతానమేమియు లేదు ఆమె సజీవురాలై యున్నది.

4. నా తండ్రిగారు కాలంచేసే సరికి నేను మైనారిటీలో ఉండడము వల్ల నా తండ్రిగారి తాలూకు నాకు హక్కుగల నా తాలూకు ఆస్తిని నా పినతండ్రి అయిన తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు మా నాయనగారు చేసిన [illegible] ప్రకారము [illegible] వ్యవ

హరించినారు. అట్టిమూవదాస్తిని నాకుమైనారిటీ వదలి నేను మేజరును అయిన వెంటనే సదరు రామకృష్ణయ్యగారి వద్దనుంచి నేను ఒప్పగించుకొని నేను స్వేచ్ఛగా వ్యవహరించుకొంటూ వున్నాను.

5. నా పినతండ్రి అయిన లేటు వీరభద్రుడుగారు నా తమ్ముడయిన వేంకటసుబ్రహ్మణ్యమనే యతనిని దత్తతచేసికొనేసరికి సదరు వీరభద్రుడుగారు చనిపోయినందున ఆయనచేసిన యేర్పాటు ప్రకారము ఆయనదత్తత కుమారుడు మైనరు వెంకటసుబ్రహ్మణ్యము ఆస్తికి ఆచిన్నవానికి జనకతండ్రియయిన నరసింహముగారు గార్డియనుగా ఏర్పడి వ్యవహరిస్తూ సదరుమైనరు ఆస్తిని మా తండ్రి లెక్కలలో జమకట్టినందున సదరుసొమ్మును మాతండ్రిగారు చేసిన యేర్పాటు ప్రకారము నాలెక్కలలోనుంచి మినహాయించి నా పినతండ్రి అయిన రామకృష్ణయ్యగారి పరంగా ఇవ్వబడినది. ఆ మైనరు యందు సదరు రామకృష్ణయ్యగారికి వుండే ప్రేమాతిశయముచేత సదరు మైనరు ఆస్తికి రామకృష్ణయ్యగారు గార్డియనుగా వుండి కాపాడుతూవున్నారు. ముందు ఆ చిన్నవానికి మైనారిటీ వదలే వరకు సదరు మైనరు ఆస్తిని సదరు రామకృష్ణయ్యగారే కాపాడుతారు గనుక సదరు మైనరు ఆస్తివిషయములో నేను చేయవలసిన యేర్పాటు ఏమిన్ని లేదు.

6. నా భార్యఅయిన వేంకటసత్యనాగరత్నముయందు నాకుమగ చిన్నవాడు ఇప్పటికి సుమారు 3 నెలల క్రిందట జననమై జననమైనరోజుననే మృతిపొందినాడు ఆ మరురోజుననే నాభార్య కాలంచేసినది. గనుక ఇప్పటికి నాకు భార్యగాని పుత్రపుత్రికా సంతానముగాని యేమియు లేదు.

7. నాకు దిగువ షెడ్యూలులో వుదహరించిన స్థిరచరరూపకమయిన ఆస్తులు వుండివున్నవి. ఈ ఆస్తులుయావత్తు నా యిష్టానుసారం స్వేచ్ఛగా దానాధమన విక్రయార్హముగా నేను వినియోగపరుచుకోదగిన నాస్వంతఆస్తులు అయివున్నవి. ఈ ఆస్తులయందు ఇతరు లెవరికిని ఏవిధమయిన హక్కు-భాధ్యత స్వాతంత్ర్యములు లేశమున్ను లేవు. ఈ ఆస్తి విషయమయి యిదివరకు ఎవరికిని ఏవిధముగాను వుయిల్ చేసి యుండ లేదు. నేను లోకులకు తీర్చవలసిన ఋణములు లేవు. మా తండ్రులు

పంపిణీచేసుకొనే సమయములో జాయింటుగానుంచుటకు ఏర్పఱచుకొన్న బాపతు రూ. 3212-8-0 డిపాజిటుగా నా లెక్కలో నిల్వవుంచబడియున్నది. సదరు పైకము మా తండ్రుల యొక్క కుటుంబము వారి అందరి యిష్టప్రకారము వినియోగ పడవలసినదయివున్నది. లేక పంపిణీచేసుకునే యెడల యిందులో నాకు వచ్చువంతుకు రాబడే మొత్తము నా యెస్టేటుకే చెందవలసియున్నది.

8. నాకు సుమారు 3 నెలల క్రిందట సంబంధాస్వాస్థ్యము ఏర్పడి సదరు వ్యాధితో చాలా బాధపడుతూ సిరసస్థితిలోవుండి యే వేళకు మరణము తటస్థపడునో అనుభీతితోవున్నాను. అందువల్ల నాకువున్న నా తాలూకు యావదాస్తి విషయమయినా అనంతరమందు జరుగవలసిన యేర్పాట్లను గురించి నేను మంచి దృష్టులు స్వయముగా తెలుసుకోతగిన జ్ఞానముతోను తెలివి తేటలతోను స్వస్థతతోను వుండగానే తగిన యేర్పాట్లు చేయుడము యుక్తమనియెంచి యిందుదిగువ వివరించిన యేర్పాట్లు వ్రాయడమైనది.

9. నాకువుండేయున్న స్థిరచరాస్తుల వివరము.

రూ. 4369-13-0 (1) బందరు గొడుగుపేటలో వున్నటువంటిన్ని లేటు గురుచేటి వేంకటరత్నముగారి తాలూకు నేను కోర్టువేలములో కొనిపించిన యింటివంటిన్ని మ్యూనిసిపల్ నెం రు పెంకుటి భవంతిన్ని ఈ యింటి మరమ్మతు నిమిత్తం తెప్పించిన సిమెంటు పీపాలు 10 సహా.

1650-3-0 (2) బందరు రాబర్టుసన్ పేటలో వున్నటువంటిన్ని దారా వీరభద్రుడుగారి వద్దను నేను కొన్నటువంటిన్ని పెంకుటికొట్టు.

500-0-0 (3) బెజవాడ త్రిపురసుందరీకాటన్ ప్రెస్ అండుకోలో వుండే షేర్లు 2.

200-0-0 (4) పల్నాడు కృష్ణాజిల్లా ఆంధ్రా కాటన్ మిల్లులోని నా షేర్లు 2.

6720-0-0

రూ 50000-0-0 (5) నా తాలూకు చిట్టా అవర్జాలనుబట్టి నాకు రావలసిన బాకీలుగాని నిల్వ పైకముగాని సుమారు యాభై వేల రూపాయలు.

ఈ ఆస్తి నాకు కలిగివున్నది. 7 వ పేరాలో కనపరచిన డిపాజిట్లు పైకం కూడ సదరు మొత్తములోనే చేరియున్నది.

10. శ్రీ ఆస్తియావత్తు నాస్వాధీనాను భవములోనేవున్నది. ఈ ఆస్తిని కాపాడి వృద్ధిచేయుటకుగాని నేను దిగువ వ్రాయించిన యేర్పాట్ల ప్రకారం వినియోగ పరచుటకుగాని నాకు ముఖ్యబంధువులయిన,

1. నా పినతండ్రి తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు
2. డిటో తమ్మన గోపాలంగారు
3. డిటో తమ్మన లక్ష్మీకాంతయ్యగారు
4. డిటో తమ్మన సుబ్బారావుగారు
5. — పులివర్తి వెంకటపరిబేశయ్యగారు

వీరు అయిదుగురిని ఎగ్జిక్యూటర్లనుగా సర్వస్వతంత్రమయినది. గనుక నా తదనంతరం వెంటనే యీ యావదాస్తులను సదరు ఎగ్జిక్యూటర్లు వశపర్చుకొని యీదిగువ వుదహరించిన యేర్పాట్లప్రకారం నెరవేర్చవలసినది. యీ ఆస్తులు సదరు ఎగ్జిక్యూటర్లలో మొదటి వారయిన తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారి వశమందు ఇదివరకే వుండివున్నది. ముందున్నవారి వశమందే వుంచుకొని నేనుచేసిన యేర్పాట్లప్రకారము అమలుజరుపవలసివచ్చినప్పుడు మిగతా నలుగురితో సంప్రతించి మెజార్టీ వారి అభిప్రాయము ననుసరించి అమలు నెరవేర్చవలసినది. అట్లా నెరవేర్చే విషయములో ఏవిధమయిన ఆక్షేపణలు వుండనేరవు.

11. ఇతర గ్రామాదులలో జరుగవలసిన పనుల విషయములోనేమి బందరులో జరుగవలసిన పనులవిషయములోనేమి యెవరికి వీలయినపనులువారు రామకృష్ణయ్య గోపాలంగార్ల యిష్టంమీద జరిగించవలసినది.

12. శ్రీ యేర్పాటులను నెరవేర్చడమువిషయములలో అయిదుగురు ఎగ్జిక్యూటర్లు ఏకకాలమందు సమకూడనియెడల ముగ్గురికి తక్కువ లేకుండ ఏకీభవించి పనులు నెరవేర్చవచ్చును. ఇందులో ఏ యెగ్జిక్యూటరయినా ఖాళీ అయినయెడల మిగతావారికి అనుకూలమనితోచే మరివకరిని అప్పాయింటుమెంటు చేసుకోవచ్చును. ఏయెగ్జికూటరయినా అక్రమంజరిగించినట్లు మిగతా నలుగురికి తోచినయెడలగాని యెగ్జిక్యూటరుగా వుండుటకు

మధ్యకాలములో యెవరికయినా యిష్టములేకపోయిన యెడలగాని అట్టి ఎగ్జిక్యూటరును తగ్గించి మిగతా వారి యిష్టప్రకారము మరివకరిని నియామించవచ్చును.

13. ఈ యెగ్జిక్యూటర్లు ఈవుయిల్లులో వ్రాసినపనులు నెరవేర్చే విషయములో దావాలుచేయుటకు బాకీలువసూలు చేయుటకుగాని పవరాఫ్ అటార్నీలిచ్చుటకుగాని, దస్తావేజులు వ్రాయుటకుగాని, వ్రాయించుకొనుటకుగాని రిజస్టర్లుచేయుటకుగాని యిందులో వ్రాసినవిగాక యింకాయేమయినా మిగిలేయెడల ఖర్చుపెట్టుటకుగాని, బాకీలు ఫైసలుచేసుకొనే విషయములో తీసివేయవలసి వచ్చునప్పుడుగాని సర్వ స్వాతంత్ర్యము లున్ను సదరు ఎగ్జిక్యూటర్లకు గలిగియుండవలసినది. బాకీలువసూలు చేసే విషయములోనున్ను దావాలు వారంటు అమల్లు జరిగించవలసి వచ్చినప్పుడున్ను అధికారముముఖ్యముగా రామకృష్ణయ్య గోపాలంగార్లయందుగాని వారుభయులలో ప్రత్యేకం యెవరియందైనాగాని వుంచవలసినది. నాఅనంతరమందు జరిగించే యావత్తుకమాయిషీకు క్రమమయిన లెక్క వుంచవలసినది. చరాస్తులు విక్రయించడం విషయంలో యెగ్జిక్యూటర్లకు అధికారముకలిగి యుండవలసినది.

14. నా తాలూకా ఆస్తివిషయమై చేసిన యేర్పాట్లప్రకారముజరిగించుటకు ధర్మకార్యములు నెరవేర్చేవిషయములలో అప్పటిస్థితులను బట్టి యీవుయిల్లులోవ్రాసిన సంగతులను మార్పులు చేయవలసి వచ్చేయెడల యెక్సిక్యూటర్లు అయిదుగురు ఆలోచించి అయిదుగురికి మార్చవలసినదుంటుందని యేకాభిప్రాయం కలిగే యెడల వారి యిష్టప్రకారము జరిగించవచ్చును. నేనువ్రాసినదానికంటె హెచ్చుఖర్చు పెట్టుటకుగాని, తక్కువ ఖర్చుపెట్టుటకు గాని అట్టి స్వతంత్రం యెక్సిక్యూటర్లలో మెజారిటీవారికి అధికారముకలిగి వుండవలసినది. నాతాలూకు ఆస్తివిషయమయి చేసిన యేర్పాట్ల వివరము.

(1) రూ 600-0-0 వకటో అయిటం గొడుగు పేటలోని యిల్లు సత్రంకింద వుపయోగపర్చుటకు నిర్ణయించినాను గనుక అందు

లో వున్న సిమెంటుచప్టాలుగాక యింకా ఆరువందల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి అవసరమైన మరమ్మతులు చేయించవలసినది.

(2) 5001 - 0 - 0 సదరు సత్రముకు ప్రతినిత్యము ముగ్గురు బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టించుటకుగాను ఫండునిమిత్తము అయిదు వేల వక్క రూపాయ వుంచవలసినది. ఈ సొమ్ముమీద వచ్చేవడ్డీ పుచ్చుకుంటూ ఆ ఆదాయంవల్ల సత్రం ఖర్చుజరపవలసినది.

(3) రెండవ అయిటం రాబర్టుసన్ పేటలోని కొట్లుగోసం రక్షణ నిమిత్తం వుపయోగపరచుటకు నిర్ణయించినాను గనుక ఆకొట్లువల్ల వచ్చే ఆదాయంలో పన్నులు మరమ్మతులు వగైరాలుపోగా మిగిలిన సొమ్ములో గోవులకు మేతవేయించుటకు ఖర్చుపెట్టవలసినది.

(4) 10002 - 0 - 0 మద్దిపట్ల గ్రామములో చెన్నపట్నునా పేరుమీద శివాలయము కట్టించుటకు 5001 - 0 - 0 కట్టుబడికి ప్రతిష్ఠవగయిరాలకు ఖర్చుపెట్టవలసినది. అయిదువేల వక్క రూపాయలు. 5001 - 0 - 0 ఈ శివాలయంకు ప్రతినిత్యం నిత్యనైవేద్యదీపారాధనలకు ఉత్సవములకు ఫండుని॥ యేర్పరచినది అయిదువేల వక్కరూపాయమీద వచ్చేవడ్డీ ఖర్చుపెట్టుటకు వుంచవలసినది.

(5) 5001 - 0 - 0 కంచాకోడూరు గ్రామంలో వున్న విష్ణ్వాలయం మరమ్మతు ప్రతిష్ఠ వగయిరాలకు ఖర్చుపెట్టుటకు ఏర్పరచినది అయిదువేల వక్క రూపాయ.

(6) 2002 - 0 - 0 మద్దిపట్లగ్రామంలో శివాలయ సమీపములో బాటసారులు నివసించుటకు వుపయోగపడుటకున్ను నాపేరు మీద యిస్కూలు స్థాపించుటకున్ను 1001 - 0 - 0 కట్టడము నిమిత్తము ఖర్చు పెట్టవలసినది. 1001 - 0 - 0 ఇందుకు ఫండు నిమిత్తం యేర్పరచినది. వెరసి రెండువేల రెండురూపాయలు.

(7) 1001 - 0 - 0 మద్దిపట్ల గ్రామములో మూలతాలూకు ధర్మచెరువుకు మెట్లుకట్టించుటకు ఖర్చుపెట్టవలసినది పదివందలవక్క రూపాయ.

(8) 101 - 0 - 0 బందరు సర్కిల్లిపేటలో శ్రీవేణుగోపాలస్వామివారి ఆలయంలో దీపారాధన మామూలుతాలూకు శాశ్వతముగా

జరుపగలందులకు ఫండు నిమిత్తం యేర్పరచినది. నూటవక్క-రూపాయలు, ఈ అసలు ఉంచి ఇంగ్లీషుపైన వచ్చేవడ్డీమాత్రంగానైన వ్రాసిన డీపారాఫసరు ఖర్చుపెట్టుచూ వుండవలసినది.

(9) 216-0-0 పదునీముక్కల అగ్రహారము కాపురస్థులు మా అయ్యవార్లంగారికి బంగారపు లింగకాయ చేయించి యిచ్చుటకున్ను దంపతులకు పట్టు పీతాంబరముల నిమిత్తమున్ను 100 0 0 నూరు రూపాయలు. 116-0-0 వారికి బహుమతిగా ఇయ్యవలసినది. వెరశి రెండువందల పదహారు రూపాయలు.

(10) 501-0-0 మా పురోహితులు కాశీభట్ల సుబ్బయ్యగారికి పుత్రపౌత్రపారంపర్యాదానాదమన విక్రయయోగ్యత లేకుండా ఆదాను అనుభవించుట కొరకు భూమికొని యిచ్చుటకుఖర్చుపెట్టునిమిత్తం అయిదువందల వక్క రూపాయలు.

(11) 2000-0-0 నాపూరుషుతల్లి సత్యప్రసన్న నగేశ్వరాంబగారికి స్వతంత్రాధికారముతో యివ్వవలసినది రెండువేలరూపాయిలు.

(12) 5000-0-0 ఆమె మనోవర్తినిమిత్తం నెల 1కి రు 25. చొప్పున యివ్వగలందులకు ఫండునిమత్తము ఆమె యావజ్జీవ పర్యంతరం యివ్వగలందులకు ఫండుగావుండవలసినది ఐదువేలరూపాయిలు.

(13) 500-0-0 లేటు నాపెత్తండ్రి పిచ్చయ్యగారి భార్యనాగరత్నమ్మ గారికి అయిదువందలరూపాయలు.

(14) 1000-0-0 నాపెత్తండ్రి వెంకటచలంగారి భార్యా పిల్లలకు చెందగలందులకు వెంకటచలంగారి పరంగా యివ్వవలసినది వెయ్యిరూపాయిలు.

(15) 1000-0-0 నాపినతండ్రి గోపాలంగారి భార్యాపిల్లలకు చెందగలందులకు ఆయన పరంగాయివ్వవలసినది వెయ్యిరూపాయిలు.

(16) 2000-0-0 నాజనక సోదరుడు వెంకటసుబ్రహ్మణ్యం వైనరు కుటుంబమునకు:— 1500-0-0 వెంకటసుబ్రహ్మణ్యంకు
300-0-0 యీయనతల్లి లక్ష్మీనరసమ్మగారికి

200 - 0 - 0 యీమె అక్క మాజేటి చంద్రయ్యగారి భార్యకు వెరసి రెండువేలరూపాయీలు.

(17) 1000 - 0 - 0 నాపినతండ్రి తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారి కుటుంబమునకు ఆయనపరంగా యివ్వవలసినది వెయ్యిరూపాయిలు.

(18) 500 - 0 - 0 మానాయనమ్మ భద్రమ్మగారికి యావజ్జీవ పర్యంతరం నెల 1కి నూటికి రు 0-8-0 చొప్పున వడ్డీ యిచ్చుటకు ఘంపు నిమిత్తం అయిదువందలరూపాయలు.

(19) 1000 - 0 - 0 మాఅమ్మమ్మ వుడత్తు కన్నయ్యగారి భార్య మీనమ్మగారికి వెయ్యిరూపాయీలు.

(20) 100 - 0 - 0 మొండూరి చలమయ్యగారికి నూరురూపాయిలు.

(21) 500 - 0 - 0 మద్దిపట్ల కాపురస్థులు తమ్మన లక్ష్మీకాంతయ్యగారి కుమారుని వివాహం నిమిత్తంవారికి యివ్వవలసినది 400 - 0 - 0 నాల్గు వందలరూపాయలు వారి తమ్ముడు లేటుతమ్మన శ్రీరాములుగారి భార్య వెంకట రత్నమ్మ గారికి 100 - 0 - 0 నూరురూపాయిలు. వెరసి అయిదువందల రూపాయిలు.

(22) 800 - 0 - 0 తమ్మన వీరేశలింగంగారి కొమారుడు సుబ్బారావుగారి కుటుంబమునకు 500 - 0 - 0 సుబ్బారావుగారి కుమార్తె వివాహమునకు ఆయన పరంగా ఇవ్వవలసినది అయిదు వందల రూపాయిలు. 200 - 0 - 0 యీయన తమ్ముడుతమ్మనచినలక్ష్మీకాంతంగారికి రెండువందలు 100 - 0 - 0 యీయన తల్లి దుర్గాంబగారికి నూరురూపాయిలు. వెరశి యెనిమిదివందల రూపాయిలు.

(23) 200 - 0 - 0 ఆత్మూరి నాగయ్యగారి భార్య వెంకటరత్నమ్మగారికి రెండు వందలరూపాయిలు.

(24) 100 - 0 - 0 వరదా బ్రహ్మానందంగారి భార్యా బాపనమ్మగారికి నూరురూపాయిలు.

(25) 200 - 0 - 0 ఘంటసాల పెదవీరభద్రుడుగారి కొమారుడు నారాయణమూర్తిగారికి రెండువందలు.

(26) 100-0-0 తమ్మన రంగయ్యగారి భార్య రంగనాయకమ్మగారికి నూరురూపాయలు.

(27) 200-0-0 ఘంటసాల చిన వీరభద్రుడు గారి కుటుంబమునకు గాను వారి పరంగాయివ్వవలసినది రెండువందల రూపాయిలు.

(28) 100-0-0 కొత్త పున్నయ్యగారి భార్య మాణిక్యమ్మ గారికి నూరురూపాయిలు.

(29) 100-0-0 మాంటూరి ఆదెమ్మగారికి నూరురూపాయిలు.

(30) 50-0-0 ఘంటసాల భద్రయ్యగారికి యాభైరూపాయిలు.

(31) 300-0-0 నాతాలూరు లెక్క-పని చూస్తూవున్న చందలూరి వెంకటసుబ్బారావుగారికి మూడువందలరూపాయిలు.

(32) 100-0-0 పొట్లూరి వెంకటరామానుజయ్య గారికి నూరురూపాయిలు.

(33) 100-0-0 తోట వీరయ్య వివాహము నిమిత్తం నూరురూపాయిలు.

(34) 50-0-0 మాంటూరి శ్రీరాములు గారికి యాభైరూపాయలు.

(35) 75-0-0 తాతా కనకయ్యగారికి డెబ్బదిఅయిదురూపాయలు.

(36) 75-0-0 అల్లూరి వెంకటరత్నముగారికి డెబ్బది అయిదు రూపాయిలు.

(37) 100-0-0 యిమ్మడి వెంకట సూర్యనారాయణ గారి తల్లికి నూరురూపాయిలు.

(38) 75-0-0 పేరూరు సుబ్బయ్యగారికిడెబ్బదిఅయిదురూపాయలు

(39) 200-0-0 పులివర్తి పుల్లయ్యగారి వివాహం నిమిత్తం రెండు వందల రూపాయిలు.

(40) 1000-0-0 నావుత్తరక్రియలకు వెయ్యి రూపాయలు ఖర్చుపెట్టవలసినది.

(41) 500-0-0 నాకు ప్రతిసంవత్సరం జరగవలసిన ఆబ్దీకమునకు ఆదావుపయోగపరచుటకు ఫండునిమిత్తం అయిదువందల రూపాయిలు.

(42) 50 - 0 - 0 సంగేగడ్డ వెంకటస్వామిగాడికి యాభైరూపాయిలు.

(43) 50 - 0 - 0 రాచాకలి సుబ్బిగాడికి యాభైరూపాయిలు.

(44) 1000 - 0 - 0 పులివర్తి వెంకటపరదేశయ్యగారిభార్య సుబ్బమ్మగారికి వెయ్యిరూపాయిలు.

44550 - 0 - 0 వెరశి.

ఇందులో 2, 4, 6, 8, 12, 18, 41 ఐటములసొమ్ము స్థిరముగాయుండవలసినది. గనుక అవి తమ్ముని రామకృష్ణయ్యగారివద్దను నె 1 కి నూటికి రు 0 - 8 - 0 చొప్పున సాలుసరి కాంపౌండు వడ్డీకిపుంచి ఆవడ్డీ పుచ్చుకొని పైన వ్రాసినప్రకారం జరిగించవలసినది. యెక్సిక్యూటర్లకు అనుకూలమయిన భూవసతులు కుదిరినప్పుడు అసలుసొమ్ము ఆయనవద్ద పుచ్చుకొని భూములుకొని అందుపైన వచ్చే ఆదాయపైన వ్రాసిన ప్రకారం ఖర్చుపెట్టవలసినది. సదరు పైకం తమ్ముని రామకృష్ణయ్యగారు తనవద్ద పుంచుకోననే మొదలగాని అక్కడతీసికొని యితరత్రాయివ్వడం యుక్తమని యెక్సిక్యూటర్లు మెజార్టీవారికి తోచినప్పుడుగాని ఆపైకముఅక్కడనుంచి తొలగించి యెక్సిక్యూటర్లకు అనుకూలమయినచోట బదులియ్యవచ్చును.

15. మా మాతృమతల్లి తమ్ముని సత్యప్రసన్న నాగేశ్వరాంబగారికిన్ని తమ్ముని భద్రమ్మగారికిన్ని మనోవర్తి నిమిత్తం యేర్పరచినఫండుపయికం వారి అనంతరం సత్రమునకున్ను, శివాలయమునకున్ను ఆపయికంమీద వచ్చేఆదాయం వుపయోగపర్చవలసినది.

16. సత్రముకున్ను, శివాలయముకున్ను, విద్యాలయం వగైరాలకున్ను కావలసినపనులుమూడుసంవత్సరములలో పూర్తిచేయవలసినది.

17. నాభార్యాతాలూకు షుమారుమూడువేలరూపాయలుకిమ్మతుగల వెండిబంగారపువస్తువులు నాభార్యాతల్లి అయిన పులివర్తి వెంకటపరదేశయ్యగారి భార్య వెంకటసుబ్బమ్మగారి వద్దను ఉన్నవి. అందులో భంగారపు గాజులు నాలుగున్నూ, పుదుచ్చేరీ గుల్లగొలుసులున్నూ, నామరదలు తమ్మునపార్వతమ్మకున్ను కంటెమా మేనత్త సదరు సుబ్బమ్మగారికిన్ని

కతిమ్మావస్తువులు ఆమెకొమార్తెల వివాహంనిమిత్తం చెందగలందుల కున్ను యేర్పర్చడమయినది. నాతాలూకు వస్తువులలో పదకంనాజనక సోదరుడు వెంకట సుబ్రహ్మణ్యమునకున్ను చెందవలశ్నిది.

18. గృహోపకరణములు వగైరాసామానులు నాసతీ తల్లి గారికి కావలసినవిమాత్రం వారికి యిచ్చి మిగతాగృహోపకరణములు యినపపెట్టె వగయిరాలు నాయెస్టేటు క్రిందనే చేర్చవలసినది సదరు వుయిలులోపైన 9 పేరాలో కనపర్చిన 3,4 అయిటములు పేర్లు యెస్టేటుకే చెందవలశినది.

19. సదరు యస్టేటు, యావత్తున్ను, యెక్సికూటర్లలో మొదటి వారయ్ని రామకృష్ణయ్యగారి స్వాధీనమందుంచుటకు పైన వ్రాయబడి యున్నది. అయితే యేహేతువచేతనయినా యెక్సికూటర్లకు భిన్నాభి ప్రాయములు కలిగేయెడల మెజార్టీ వారియిష్టప్రకారం జరిగించవలసినది.

20. నాయస్టేటుకు రావలశ్ని వయికలె వెంటనే వసూలుచేయిస్తూ పారు బాకీలుపోను వసూలు అయిన మొత్తంలో ధర్మకార్యములునిమిత్తం వ్రాశ్ని సొమ్ము ముందుతీసి మిగిలిన సొమ్ములో లెగసీలకుపైన యేర్పరచిన మొత్తములు వడ్డీలేకుండా యెవరివి వారికిగాని వారి వారసులకు గాని సంవత్సరమునాటికి యివ్వవలసినది. లెగసీలకు యివ్వవలసిన మొత్తములకు తక్కువ సొమ్మువుండే యడల ఆసొమ్మునుబట్టి దామాషా ప్రకారము యివ్వవలశినది. యిందులో ముందుయివ్వడం ముఖ్యమని యెక్సికూటర్లకు తోచేయడల వారియిష్టప్రకారం జరిగించ వచ్చును. యిది నామనస్ఫూర్తిగా మంచితెలివితోను జ్ఞానముతోను వ్యక్తితోను వ్రాయించ్ని వుయిలు అనే మరణశాసనము. తమ్మనపిచ్చయ్య

యిండ్కు సాక్షులు. ఘంటసాల చిన్నవీరభద్రుడువ్రాలు.

షేక్ ఇమామ్

తాతా కనకయ్య వ్రాలు.

తమ్మన గోపాలం వ్రాలు.

తమ్మన పిచ్చయ్య బ్రదర్ రామకృష్ణయ్య వ్రాలు.

దీ. సీతారామాచార్యులు వ్రాలు.

పుడత్తు సుబ్రహ్మణ్యంగారి చెర్వువద్ద దొ॰రస్త్రీ వేంకటరత్నంగారు వగైయిరాలు కట్టించే శివాలయముకు ప్రతిష్ఠకు నాతాలూకు వస్తువులు వగయిరా చరాస్తి అమ్మకంలోనుంచి రూ 200 - 0 - 0 రెండువందల రూపాయిలు ప్రతిష్టకాలమందు యివ్వవలశినది.

Thammana Pitchayya

యిందుకు సాక్షులు. తమ్మన రామకృష్ణయ్య వ్రాలు.

తమ్మన సుబ్బారావు వ్రాలు.

దస్తూరీ పొట్లూరి వెంకట రామానుజయ్య.

(True Copy,)

డి 8 మార్చి 15 నాడు సీలుచేసిన కవ్వరు రిజిస్ట్రారువద్దనుంచబడినది.

ఈ విల్లు డి 21 జులై 1915 సం. తేదిని తమ్మన రామకృష్ణయ్య గారి యెదుట రిజిస్ట్రారుగారు విప్పి దీనిని రిజిస్ట్రి చేసినారు. ఇది మూడవ పుస్తకమునందు ఇరువదినాలుగవ దస్తావేజుగా వ్రాయబడి యున్నది. కృష్ణాడిస్ట్రిక్టు రిజిస్ట్రారువారి యధికారమున *A. Kantayya.* గారిచే రిజిస్ట్రిచేయబడినది.

అ ను బ ం ధ ము.

విల్లోనున్న పనులన్నియుం బూర్తికాకున్నను బహుకష్ట సాధ్యములును జీదరఁబుట్టించునవియుఁ గల్లోలములు గలిగించునవియు నగు నట్టికార్యములన్నియు నెఱవేర్పఁబడినవి. చిల్లరబాకీలునట్లె వసూలయినవి. ఇంకరెండు పెద్దబాకీలు మాత్రమె రావలసియున్నవి. శివవిష్ణ్వాలయములుం దటాక సోపానములును బాఠశాలా భవనమును మాత్రమె అట్టేయున్నవి. వీనికివలసిన సొమ్ము సిద్ధముగనెయున్నది. కంట్రాక్టిచ్చి సను గానే కలవుగదా. పనులందుఁ జిక్కులేమియు నుండనివి. తగిన ముహూర్తము చిక్కఁగానె యారంభింపఁబడి వడిగాఁ బూరింపఁబడును. ఇంతలో నీగ్రంథము తయ్యారయినది. ఇది పిచ్చయ్య చరిత్రము నాతని గుణాద్యభివర్ణనముఁగాని ఎగ్జిక్యూటర్సుయొక్క పనులరిపోర్టుకాదు గనుక ఇదిరచింపఁబడిన వెంటనె ప్రకటింపఁబడుటయె మిగులయుక్తమని తోఁచి నందున నిట్లు ప్రచురింపఁబడినది. పిచ్చయ్యయిపుడుండి మతిమాలివేఱు పనులు చేయునేమోయని కొనవలసినదుండదుగదా. ఎట్లయినను విల్ప్రకారము పనులు జరిగియేతీరును. ఆనిర్వాహకత్వము భగవదనుగ్రహమున మాకెదక్కెనెడల అల్లమద్దిపట్లదేవుని పేరిమీఁద మఱిచిన్నగ్రంధమయిన నేర్పఱిపించి యూస్వామియునీ పిచ్చయ్య నేలునటుల తిరిగి ప్రార్థింపరాదా? ఇప్పటికే బందరుపురమందలి కార్యములన్నియుం బూర్తినైనందులకు నీసంతోషము నందియున్న పట్టున నీపురమున వేంచేసియున్నట్టియుఁ బిచ్చయ్యకును దద్వంశజులకును దత్సకలాప్తబంధుసంతతికి నభీష్టవరప్రదాయక దేవతలగు శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరీ నగరేశ్వరులకిదియిట్లిప్పటికే శ్రుతపఱచుటయు న్వారిందగు తెఱఁగునఁ బ్రార్థించుటయు ధర్మమేకదా. పైగనిది సార్థకనామమై తద్దేవతల వరప్రసాదమునఁదగు ధార్మికుల కుల్లాసినియు నగుచుండును.

శుద్ధపత్రిక.

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
1	18	దేను	దేసు
,,	25	విను	విని
4	5	తే-గీ	ఆ-వె
14	21	తే-గీ	ఆ-వె
16	8	రాఁబ	రాబ
17	11	ములఁ	ముల
21	7	వృద్థి	వృద్ధి
24	14	తడ్రి	తండ్రి
25	21	వల్లి	ఎల్లి
27	6	దియె	దనె
29	19	యన	యమున
,,	27	దేవేశు	తద్దేవు
,,	28	లవ్వా	లివ్వా
30	24	వ్యాజ్య	వ్యాజ్యే
32	21	ముల	ములు
34	22	జీన	జీవ
42	19	టంబు	టలు
,,	25	తే-గీ	ఆ-వె
43	8	లతి	నితి
49	23	బాటు	పాటు

కృష్ణాజిల్లా మచిలీపట్టణమునందు

నాదెళ్ల పురుషోత్తమ కవిగారి యొద్దను

వెలకు దొరకు పుస్తకములు.

రు 2-0-0 వేమనసూక్తిరత్నాకరము.

ఇన్ని వేమనపద్యాలు లోకములో మఱెక్కడను జిక్కవు. ఇందు 4035 పద్యములున్నవి. అన్నియు సలక్షణముగా దిద్దుబాటు పొందియున్నవి పైగా వేమన్నగారి చరిత్రము తేటతెలుగున వ్రాయఁబడి అందు బొమ్మలపటాలు కూడఁ జేర్పఁబడి ఈ పుస్తకము మొదట కొట్టఁబడియున్నది. కుప్పలుగా తప్పులుండిన 3 వేల పద్యాలపుస్తకము మాత్రమే రు 2 వెలగదా. ఇంతటి అనుకూలగ్రంథము ఇంతచవకగా దొరకుట ఎంతో లాభముగదా?

రు 2-0-0 పురుషోత్తమ కవీయము.

ఇదియొక క్రొత్తమాదిరి నిఘంటువు. ఇందు 3 అంతర్భాగములున్నవి.

(1) ఒక వికృతిపదమును దాని రూపాంతరములన్నియు నుండి అంతట దాని ప్రకృతిరూపపదముండి పిమ్మట అర్థముండును. ఇది ప్రకృతిరూపప్రకాశిక.

(2) ఒక ప్రకృతిపదమును దాని రూపాంతరములన్నియు నుండి అంతట దాని వికృతిరూపపదముండి పిమ్మట అర్థముండును. ఇది వికృతిరూపచంద్రిక.

(3) అట్టు ప్రకృతి వికృతి రూపములు లేకుండెడి తత్సమదేశ్యపదములన్నియుఁ గ్రమముగా నుండి వాని రూపాంతరములుండి అర్థముండును. ఇది అన్యరూపదీపిక.

ఇందు మొదటిభాగపు బనిని మాత్రము వైకృతదీపికయను పేరితో పూర్వము శబ్దరత్నాకర గ్రంథకర్తయగు బ. సీతారామాచార్యులవారు ప్రకటించిరిగాని అందు వారు సుమారు 2 వేల పదములుమాత్రమే ఏరిరి. ఇప్పుడీయొక్క భాగమునుమారు 5 వేలుపదాలేరఁబడినవి. మాతృభాషను అభివృద్ధిచేసికొనఁగోరువారందఱియింటను తప్పకయీప్రతియుండఁదగ్గది.

రు 1-8-0 అద్భుతోత్తరరామాయణము.

సీతారాముల పూర్వజన్మవృత్తములు, నారదుఁడు వారికిచ్చిన శాపవివరములు, రామాయణకథ, దశముఖ సంహారానంతరమున సహస్రముఖ రావణుఁడున్నట్లు రాముఁడు తెలిసికొని వానిపైదండెత్తి వాఁడుతప్ప మిగిలిన అందరిని సంహరించియు, రాముఁడు వానిచేత నేటుపడి మూర్ఛిల్లఁగా సీత ఆరావణుని జంపుట, రాముని బ్రహ్మ బ్రతికింపఁగా శివ

సీతను స్తుతించుటు. అనువింతకథగల 7 ఆశ్వాసముల ప్రబంధము. చతుర్విధకవితాచాతుర్యముకలది. గర్భకవిత్వమున లోకములో సాటియేలేనిది. బహుపండితులు దీనినాదరించినది దీని మొదట ముద్రింపఁబడియున్నది. దీని 3 వాశ్వాసము B. A. కు టెక్స్టయ్యెను.

రు 1 - 0 - 0 గురుభక్తి ప్రభావము.

దీపకుఁడను చిన్నవాఁడు మాతాపితృ గురుభక్తిచేతనే తరించిసిద్ధుఁడయినకథ. మనుష్యున కవసరమైన ధర్మములన్నియుఁ జక్కఁగాఁగలవు. విశ్వేశ్వర బిందుమాధవులతో దీపకుఁడు ముచ్చటించినదెంతయో ముచ్చటగానుండును. 6 ఆశ్వాసముల నిర్వచనప్రబంధము. కవితా చతురిమముంగలదు. కడుసులభశైలి. బాలురకును అర్థమగును.

రు 0 - 12 - 0 కృష్ణానదీ మాహాత్మ్యము.

నాల్గాశ్వాసముల నిర్వచనప్రబంధము పూర్వార్థమున కృష్ణవేణ్యాదినదుల తత్తీర్థక్షేత్రమహిమాదులుండును గాని ఉత్తరార్థమునఁదత్సంబంధములైనవే 4 కథలువిపులముగాను ముద్దుగాను వ్రాయఁబడినందున ఖులాసాగా చదివికొదగిన గ్రంథమయినది. గర్భకవిత్వమునం దద్భుతోత్తరరామాయణమునకుసాటిగాఁదగినది. కృష్ణ సర్వోత్కృష్టనదుగాఁగాన నిగపావనమైనది.

రు 0 - 12 - 0 కురంగేశ్వర చరిత్రము.

మాయలేడియైన మారీచుని శ్రీరాముడు సంహరించి తద్దోషపరిహారమున్నకై కురంగేశ్వర ప్రతిష్ఠచేసెను. అట్టికోరంగిక్షేత్రమున జరిగిన యొకచక్కనికథయుంగలదు. కవిత్వము చాలముద్దుగానుండును.

రు 0 - 12 - 0 చంద్రహాస నాటకము.

దిక్కులేక నిరుపేదయై యుండియు దండివాఁడొకఁడు తన్నుఁజంపింపఁగాచి యున్ననుఆబారినిబడక దైవయోగమున వర్ధిల్లి చక్రవర్తియైన చంద్రహాసునికథ చాల మంచిదని భాషాంతరీకరణముకూడనైనది. బహు నీతిబోధకము అమూల్యగ్రముగఁగథ యంతయుంగద్య పదియంకములున్నను నాటకము చిన్నది. ఇంకెంతచిన్నదిగనైనఁ జేసికొ వీలునున్నది. పద్యములు చాల సులభముగా నుండును.

రు 0 - 12 - 0 ద్రౌపదీ వస్త్రాపహరణము.

ఇది ప్రసిద్ధమయిన భారతకథా నాటకము. పద్యములేకాక కీర్తనలు సహకలవు. చాల మనోహరముగనుండును రసవంతము.

రు 0 - 12 - 0 హిందూస్థానీ రామదాసచరిత్రము. (అపూర్వము)

(కడువింతగనుండు హిందూస్థానీ నాటకము) తెలుగులిపితోనుండి భాషరాని

పాఠను ధారాళముగాఁ జదువఁదగినట్టిగుణములు గలిగియున్నది. సంస్కృతపదములెచ్చుగ నుండుటచేఁజక్కఁగా నర్థమగును. భాష నేర్చుకోఁగోరువారికి సులభముగ నలవడును. వృత్తములు పైదులుటపాలును మనోరంజకములు. వచనమయినను తమాషానియమములుండ బట్టి యుల్లాసప్రదమగును. పూర్వమిది నాటకులు ప్రదర్శించినపుడు పందలకొలఁదిగ ధనమువచ్చెడిది. దీనిరసము అనుభవించినకొలఁదిని అభిరుచినిగలిగించుచుండును.

రు 0 - 8 - 0 ధార్మికోల్లాసిని.

60 వేల రూ. ఆస్తిని బహువిధధర్మములకు వినియోగపఱుపఁజెప్పిన తమ్మన పిచ్చయ్య అను ధార్మికుని మరణశాసనమును పద్యకావ్యముగ అతనిసచ్చరిత్రమునుగలది. చరిత్రలో దేశగ్రామపుర వర్ణనలు కడుగమ్యములు. సమయోచిత ధర్మబోధచాలకొనియాడఁదగినది. తేలికశైలికలది. రెండుజాతకముల ఫలాలు తజ్జ్ఞులకు బహురుచ్యములు.

రు 0 - 8 - 0 అష్టావక్రగీతలు.

అష్టావక్రమహాముని జనకులవారి కుపదేశించిన కథాక్రమము ముందుంచి పిమ్మట శ్లోకము గీతపద్యమువంతున గీతలర్థమాయుసుండును.

రు 0 - 8 - 0 యాదవాద్రీశోపాఖ్యానము.

శ్రీరామానుజులవారు డిల్లీమీఁదికి దండెత్తిపోయి మేలుకోట నాయునిదో ... అపుడు బీబీనాంచారమ్మ పెండ్లియైనకథ. తేలికశైలి.

రు 0 - 8 - 0 ప్రసంగవచన హరిశ్చంద్ర నాటకము.

పాత్రోచితజాతీయములుకలది. బహురసవంతము, సుప్రసిద్ధము, ముద్దుగానుండులాగున మరల ముద్రింపఁబడియున్నది.

రు 0 - 6 - 0 స్త్రీలమీటింగు నాటి హాస్యకథ.

ఇది చాలలోకప్రసిద్ధిని బడసినది. తగుహాస్యానంద మొసఁగుటేకాక [illegible] మును గల్గించును. స్త్రీస్వేచ్ఛతగదను నీతింజెప్పును.

రు 0 - 6 - 0 సోమేశ్వరీయము.

భక్తియు నీతియుం గలిగి వివిధ వృత్తములు చిత్రకవిత్వముం గల్గియుండు నాటక ప్రబంధము.

రు 0 - 6 - 0 మాహేంద్రపురాణము.

మాసివాయనములనోముకథ 2 ఆశ్వాసముల ప్రబంధము చక్కనిశైలి.

రు 0 - 6 - 0 అద్భుతోత్తర రామాయణ తృతీయాశ్వాసము.

ఇది 1911 సం B. A. పరీక్షకు టెక్స్టుగ విధించఁబడెను. ప్రత్యేకోపాఖ్యానము

రు 0 - 6 - 0 వేమనయోగి చరిత్రము.

నడుమనడుమ కథాసందర్భపు పటములువేయుచు తేటతెలుగున వ్రాయఁబడియున్న వచనకావ్యము. వింతకథ తేలికగనున్నది.

రు 0 - 5 - 0 700 యుక్తిలెక్కలుగల 'అంకజ్యోత్స్న' (బహుప్రసిద్ధమైనవి.)

రు 0 - 5 - 0 ప్రైమరీపరీక్షు లెక్కలపుస్తకము (48 ఎగ్జామినేషన్ పేపరున్నవి)

రు 0 - 3 - 0 అజ్ఞానధ్వంసిని (మాతాపిత్రాది వర్ణనదేవప్రార్థనయును గలపద్యకావ్యము. ఇదిబాలురు నిత్య పారాయణము చేయుదురేని వాండ్రయజ్ఞానము నుధ్వంసమేచేయును.)

రు 0 - 3 - 0 చెన్నపురిరాజధాని భూగోళము (జిల్లాలమాప్పువరకు దర్శింపగలది.)

రు 0 - 2 - 0 సౌఖ్యవిషయగుచ్ఛము (మున్నుప్రసిద్ధిఁజెందిన సంగ్రహపుస్తకము.)

రు 0 - 2 - 0 చిన్నతరగతుల లెక్కల పుస్తకము.

రు 0 - 2 - 0 అక్షరాభ్యాసము (అక్షరములకే గుణింతములు అనాయాసముగాను వేగముగాను ధ్రావీలయినది.)

రు 0 - 2 - 0 ముక్తికాంతామణీ శతకము (గ్రంథకర్త దీనిని స్వాత్మస్తవము జగన్మాత్మస్తవమునుగాఁ జెప్పియున్నాఁడు. కొన్ని పద్యములుద్వ్యర్థగులు భక్తియు నీతియుంగలది లోకోక్తులుచాలఁగల 108 మత్తేభశార్దూలవిక్రీడిత వృత్తములును 20 సంస్కృతప్రార్థనా శ్లోకములుగలవు.

రు 0 - 2 - 0 సర్వమతభక్తానుకూల కీర్తనావళి (బ్రహ్మసమాజము వారికిని మిగుల నుపయుక్తము) (ఎంతో చక్కని వింతమట్లుంకలది.)

రు 0 - 1 - 0 కీర్తనలు, హారతులు, పాటలు (తటాలున పాడుకోఁగల పదాంతరములు గలది.

రు 0 - 1 - 0 మనోహార సోమేశ్వరశతకము (108 పసందైన సీసపద్యములుగలది.)

రు 0 - 1 - 0 పూర్వకర్మ శతకము (రామాయణ భారతాది గ్రంథాంశములుగలది. 108 చంపకోత్పలమాలలు.)

రు 0 - 1 - 0 జార్జిప్రభు పట్టాభిషేకము (వివిధవృత్తవిలసితము.)

ఇందేయొకటికాని యే కొన్నిటినైనం జేర్చికాని విరివిగనోకమారు కొనువారికి కమీషన్ విరివిగనీయఁబడును. అదిరకములను బట్టి భేదపడియుండుంగాన వ్రాసి తెలిసికోనగును.